

At: Cadeirydd, Y
Pwyllgor Plant, Pobl
Ifanc ac Addysg

Trwy ebost yn unig

25 Awst 2023

Annwyl Gadeirydd,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 20 Gorffennaf 2023, oedd yn gofyn am fy marn ar yr adroddiad, 'Os nad nawr, pryd?' a'm meddyliau ynghylch ymateb Llywodraeth Cymru i'w argymhellion. Cyflwynir y rhain isod.

Meddyliau cyffredinol

Mae'r negeseuon gan blant a phobl ifanc sydd wedi helpu i lunio'r gwaith yma wedi bod yn glir — dylai pawb ohonon ni geisio gwneud yn llawer gwell ar gyfer y plant a'u teuluoedd y mae system ofal Cymru'n effeithio arny'n nhw.

Beth mae ymchwiliad y Pwyllgor wedi amlygu yw bod angen newid cymdeithasol yn ein dull o ofalu am blant a phobl ifanc a'u cefnogi. Nid ar lefel Llywodraeth Cymru yn unig mae hynny'n wir, yn hytrach mae'n rhoadru ar draws pob gwasanaeth sydd â rôl yn gofalu am blant a chynnal teuluoedd. O ysgolion a cholegau, awdurdodau lleol, y Llysoedd, i wasanaethau iechyd a iechyd meddyliol ac emosiynol, tai a gwasanaethau cymunedol, yn ogystal â'm Swyddfa fy hun — mae yna gamau gweithredu clir yn argymhellion yr adroddiad ar gyfer y gwasanaethau hyn i gyd, i'w helpu i gyfrannu mwy at sicrhau bod pobl ifanc sydd â phrofiad o ofal yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial.

Wrth fyfyrion ar yr ymateb gan Lywodraeth Cymru a'r ymrwymadau yn eu Rhaglen Lywodraethu, rwy'n teimlo bod Llywodraeth Cymru yn cydnabod yr angen am gyflwyno newidiadau sylweddol i'r gymuned yng Nghymru sydd â phrofiad o ofal. Fodd bynnag, er gwaethaf y rhesymeg hon, nid yw bob amser yn eglur sut bydd y newidiadau fel rhan o'r agenda hon o ddiwygiadau radical yn cael eu cyflawni. Rwyf wedi rhannu pryderon y Pwyllgor bod yr ymrwymiad sylweddol hwn i blant a phobl ifanc, ar brydiau, wedi bod yn ddiffygiol o ran manylion sut a phryd bydd ymrwymadau'n cael eu symud ymlaen a'u rhoi ar waith.

Rwyf wedi codi'r pryderon hyn yn fy nghyfarfodydd rheolaidd gyda'r Dirprwy Weinidog a'i Swyddogion, ac wedi ceisio egluro ei bod yn hanfodol bwysig i Lywodraeth Cymru fedru rhoi cyfrif i blant am y camau y maent wedi neu heb eu

Tŷ Llewellyn/Llewellyn House
Parc Busnes Glan yr
Harbwr/Harbourside Business Park
Heol yr Harbwr/Harbourside Road
Port Talbot
SA13 1SB
01792 765600

post@comisiynyddplant.cymru
post@childrenscommissioner.wales

[comisiynyddplant.cymru](https://www.comisiynyddplant.cymru)
[childrenscommissioner.wales](https://www.childrenscommissioner.wales)

Croesawn ohebiaeth yn y Gymraeg yn ogystal â'r Saesneg ac mewn amryw o fformatau
We welcome correspondence in the medium of Welsh and English as well as alternative formats

cymryd wrth geisio cyflawni newidiadau mor sylfaenol. Dyna pam rwyf fi, fel Comisiynydd Plant, wedi bod yn gwrthio Llywodraeth Cymru i ddatblygu a chyhoeddi cynllun gweithredu clir, fel bod modd i ni weld pa newidiadau fydd yn cael eu rhoi ar waith a phryd. Rwy'n croesawu'r ffaith bod sawl fersiwn gynnar o drywydd i'w ddilyn wedi cael eu datblygu. Fodd bynnag, nid yw'r drafftiau a welais yn cyfateb i'r weledigaeth yn y Datganiad a ddatblygwyd gyda phobl ifanc yn yr Uwchgynhadledd ym mis Rhagfyr 2022. Er mwyn rhoi darlun llawn o'r gwaith a wnaed gan Lywodraeth Cymru yn y maes hwn, dylai'r cynllun gweithredu gynnwys yr holl ymrwymadau a nodwyd yn y Rhaglen Lywodraethu, yn ogystal ag argymhellion a dderbyniwyd yn llwyr neu'n rhannol, a wnaed gan fy Swyddfa innau a'r adroddiad hwn ar yr ymchwiliad.

At ei gilydd, mae'n bwysig nodi, er bod nifer o'r argymhellion a gyflwynwyd yn yr adroddiad hwn wedi cael eu gwrthod neu eu derbyn yn rhannol gan Lywodraeth Cymru, bod nifer o ymrwymadau'n cael eu cyflawni gan Lywodraeth Cymru na chafwyd cyfeiriad atynt yn yr argymhellion, sef yr ymrwymadau i ddatblygu llety ar gyfer plant ag anghenion cymhleth, i ddileu elw o wasanaethau plant, a'r Peilot Incwm Sylfaenol ar gyfer ymadawyr gofal. O ganlyniad, bydd sicrhau cynllun gweithredu sy'n nodi'r holl gamau yn cyfrannu at ddealltwriaeth a rennir o'r hyn a gyflwynir fel rhan o'r Agenda Diwygiadau Radical.

Rwyf hefyd am weld diweddariadau cynnydd yn cael eu cyfleu'n rheolaidd i'r bobl ifanc sydd wedi rhannu eu gwirioneddau mor angerddol, gan obeithio llywio dyfodol gwell i blant sy'n tyfu i fyny mewn gofal. Mae'r gymuned sydd â phrofiad o ofal wedi cyfrannu'n sylweddol at waith y Pwyllgor PPIA, wedi helpu i ddrafftio Siarter Rhianta Corfforaethol ddrafft Llywodraeth Cymru — "Addewid Cymru"¹ ac wedi cyfranogi mewn cyd-drafodaethau yn yr Uwchgynhadledd Diwygiadau Radical er mwyn cytuno ar Ddatganiad² o weledigaeth a rennir rhwng pobl ifanc â phrofiad o ofal a Llywodraeth Cymru. Rwy'n ymwybodol bod Llywodraeth Cymru yn ystyried Uwchgynhadledd ddilynol ar Ddiwygiadau Radical gyda phobl ifanc, a fydd yn gyfle i'w groesawu i blant graffu ar yr hyn a gyflawnir yn y maes hwn. Hoffwn weld Llywodraeth Cymru yn ystyried cyflwyno adroddiad blynyddol i blant, yn unol â'r ymrwymiad yn y Datganiad. Mae fy meddyliau ynghylch yr ymatebion i'r argymhellion wedi'u hatodi ar wahân.

Yn gywir,

Rocio

¹ <https://www.gov.wales/sites/default/files/publications/2023-06/corporate-parenting-charter-a-promise-from-wales.pdf>

² <https://www.gov.wales/sites/default/files/publications/2023-05/radical-reform-summit.pdf>

Rocio Cifuentes MBE

Comisiynydd Plant Cymru
Children's Commissioner for Wales

	Argymhelliad PPIA	Ymateb Llywodraeth Cymru	Meddyliau CPC
Derbyn	<p>Argymhelliad 9.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Rhaid i Lywodraeth Cymru weithio gydag awdurdodau lleol, aelodau o'r farnwriaeth a rhanddeiliaid perthnasol eraill i gyflwyno model FDAC cyson ledled Cymru, yn amodol ar werthusiad llwyddiannus o gynllun peilot Caerdydd a Bro Morgannwg.</p>	<p>Bydd Llywodraeth Cymru yn adolygu'r gwerthusiad o gynllun peilot Caerdydd a Bro Morgannwg i ystyried modelau cyflawni cynaliadwy ar gyfer cyflwyno cynllun o'r fath yn genedlaethol. Byddwn yn gweithio gydag awdurdodau lleol, aelodau o'r farnwriaeth a rhanddeiliaid perthnasol eraill i sicrhau bod partneriaid allweddol yn rhan o'r gwaith o gynghori ar y Llysoedd Teulu Cyffuriau ac Alcohol (FDAC) yng Nghymru yn y dyfodol, a phennu eu cwmpas.</p> <p>Goblygiadau ariannol: Oes, bydd unrhyw gostau ychwanegol yn sylweddol a bydd rhaid eu talu o gyllidebau presennol.</p> <p>.</p>	<p>Mae hwn yn ymrwymiad blaenllaw yn y 'Rhaglen Lywodraethu', ac mae peilot eisoes ar waith.</p> <p>Fel rhan o'r gwerthuso, byddwn i'n disgwyl gweld teuluoedd sydd wedi dod gerbron y llys yn cael gwahoddiad i rannu eu barn ar y broses.</p> <p>Byddwn hefyd yn disgwyl i hon fod yn eitem reolaidd neu sefydlog mewn cyfarfodydd o'r Rhwydwaith Cyfiawnder Teulu a gynhelir gan Lywodraeth Cymru, fel bod modd parhau i wneud cynnydd cyflym yn achos y gwaith hwn.</p>
	<p>Argymhelliad 16.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Cyn gynted ag y bo modd, a heb fod yn hwyrach na mis Rhagfyr 2023, dylai Llywodraeth Cymru ymgynghori ag Estyn a rhanddeiliaid allweddol eraill i archwilio'r</p>	<p>Mae Llywodraeth Cymru yn derbyn yr argymhelliad ond mae angen i hyn gael ei wneud law yn llaw â gwerthuso cynllun peilot y Model Ysgolion Rhithwir. Mae gan bob plentyn a pherson ifanc yng Nghymru yr hawl i ddisgwyl addysg ragorol, waeth beth fo'u hamgylchiadau, gan gynnwys mewn achosion lle mae gan blentyn brofiad o fod mewn gofal. Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod y gall cyrhaeddiad addysgol da arwain at sefydlogrwydd, sicrwydd a bywyd annibynnol a gwerth chweil yn y</p>	<p>Fel uchod, mae'r Model Ysgolion Rhithwir yn ymrwymiad gan y Llywodraeth sydd eisoes ar waith.</p> <p>Fel y nodwyd yn ymateb Llywodraeth Cymru, nid yw pob awdurdod lleol wedi cyrchu'r cyllid i ddechrau datblygu'r</p>

	<p>canlyniadau cyrhaeddiad diweddaraf sy'n ymwneud â phlant sydd â phrofiad o fod mewn gofal, canfod i ba raddau mae ysgolion yn dilyn canllawiau Llywodraeth Cymru fel y nodir yn ei dogfen 2017 'Gwneud Gwahaniaeth', y rhwystrau mae ysgolion yn eu hwynebu wrth weithredu'r canllawiau hynny, a nodi sut y bydd Llywodraeth Cymru ac eraill yn gwella profiadau ysgol plant sydd â phrofiad o fod mewn gofal.</p>	<p>dyfodol. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i gyfle cyfartal a thegwch o ran deilliannau, gan sicrhau bod ein holl ddysgwyr yn cael cymorth priodol i wireddu eu potensial llawn. Mae mynd i'r afael ag anghydraddoldeb yn flaenoriaeth glir i Lywodraeth Cymru ac mae hyn yn cynnwys cael gwared ar yr holl anghydraddoldebau yn ein system addysg, gan gydnabod, er mwyn sicrhau gwir degwch o ran deilliannau, y bydd angen cymorth ychwanegol neu wahanol ar rai plant a phobl ifanc i wireddu eu potensial llawn. Er bod rhai plant a phobl ifanc yn wynebu rhwystrau rhag dysgu oherwydd eu hamgylchiadau unigol, mae llawer o blant a phobl ifanc ledled Cymru yn wynebu rhwystrau systemig a sefydliadol rhag dysgu hefyd. Rydym yn cymryd camau i gynorthwyo pob plentyn a pherson ifanc i oresgyn y rhwystrau hyn a chyrraedd eu potensial llawn. Ar hyn o bryd mae'r Model Ysgolion Rhithwir yn ei flwyddyn olaf o gynllun peilot tair blynedd, gan gefnogi anghenion addysgol plant â phrofiad o fod mewn gofal. Mae 13 o awdurdodau lleol wedi cael £1m o gyllid hyd yma, gyda disgwyl i £240,000 arall gael ei ddyrannu yn 2023-24. Ar hyn o bryd mae swyddogion Llywodraeth Cymru yn cynnal ymarfer ymchwil mewnol o'r peilot, a fydd yn llywio cam gwerthuso'r model yn llawn. Yn ei dro, bydd y gwerthusiad hwn yn llywio datblygiad pellach y Model Ysgolion Rhithwir. Goblygiadau ariannol: Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol o ganlyniad i dderbyn yr argymhelliad hwn.</p>	<p>model Ysgolion Rhithwir.</p> <p>Yn Lloegr a'r Alban, mae'r Dull Gweithredu Ysgolion Rhithwir wedi cael ei wreiddio'n llawer dyfnach, fel yn achos Cymdeithas Genedlaethol Penaethiaid Ysgolion Rhithwir yn Lloegr a CELCIS yn yr Alban. Rhwydweithiau yw'r rhain sy'n cefnogi'r model a'r rhai sy'n cyflawni rôl Pennaeth Ysgol Rithwir. Dylid ystyried rhannu arfer gorau a gwella cyfleoedd rhwydweithio a chefnogi er mwyn cadarnhau ymhellach y broses o wreiddio'r model yng Nghymru.</p> <p>Yn ogystal ag archwilio deilliannau'r peilot gyda'r rhai a fu'n rhoi'r model ar waith, byddwn i'n disgwyl i'r gwerthusiad archwilio pam na fu rhai awdurdodau lleol yn cyfranogi.</p> <p>Gan fod parhau â'r Model Ysgolion Rhithwir yn debygol o ddibynnu ar ganlyniad y</p>
--	---	---	---

			<p>gwerthuso, byddai croeso i ymrwymadau pellach gan Lywodraeth Cymru ynghylch sut bydd dysgwyr â phrofiad o ofal yn cael eu cefnogi i wella cyrhaeddiad a phrofiadau addysgol. Fel y nododd adroddiad y Pwyllgor, mae plant sy'n derbyn gofal yn wynebu llawer o rwystrau wrth gael mynediad i addysg, ac er bod y Model Ysgolion Rhithwir wedi'i lunio i helpu i ymdrin â rhai o'r rheiny, ni ellir dibynnu ar y fenter honno'n unig i wella deilliannau addysg plant.</p>
	<p>Argymhelliad 21.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Yn ei hymateb i'r adroddiad hwn, dylai Llywodraeth Cymru ymateb i'r pryderon a godwyd gan NYAS Cymru yn ei dystiolaeth lafar ar 15 Chwefror 2023, a chan Gymdeithas y Plant yn ei hymateb ysgrifenedig i'n hymgyngoriad, mewn perthynas ag achosion o blant sydd ar goll o ofal.</p>	<p>Rwy'n cytuno'n llwyr â chasgliad y Pwyllgor ei bod yn hollbwysig siarad â phlant a phobl ifanc i geisio darganfod y rhesymau a barodd iddynt benderfynu cymryd y camau a wnaethant. Mae llwybrau clir a chyson i godi materion a phryderon yr un mor bwysig er mwyn atal plant rhag dod i'r casgliad nad oes dewis ond mynd ar goll. Pwysig hefyd yw'r sgysiau dilynol ynghylch pam y gwnaethant ddewis gwneud hynny a deall pam eu bod yn credu nad oedd penderfyniad arall y gallent ei wneud. Mae canlyniadau'r sgysiau ataliol a'r sgysiau ar ôl y digwyddiad yn debyg, sef helpu i nodi</p>	<p>Gan na chytunwyd ar ffordd ymlaen, mae angen cefnogi ymarferwyr sy'n gweithio gyda phlant â mynediad at adnoddau i helpu i hwyluso'r sgysiau hyn ynghylch pam mae plant a phobl ifanc wedi mynd ar goll.</p> <p>Bydd nifer o resymau pam mae plant yn mynd ar goll. Datblygwyd Canllawiau Ymarfer</p>

	<p>Wrth wneud hynny, dylai nodi'n glir yr hyn y mae'n ei ddisgwyl gan awdurdodau lleol, yr heddlu a phartneriaid statudol eraill yn eu hymateb i achosion o blant sydd ar goll, a'i barn ar eu galwadau am gyfweiliadau dychwelyd adref statudol.</p>	<p>cymorth a'i roi ar waith i'w helpu gyda beth bynnag y maent yn mynd drwyddo, a'i gwneud yn llai tebygol y byddant yn dewis rhedeg i ffwrdd eto. Mae'r risgiau i blant a phobl ifanc pan fyddant ar goll yn glir. Mae unfrydedd ar draws y sector ynghylch y risgiau hynny gan ei bod yn hanfodol fod pawb yn defnyddio pob adnodd posibl i helpu plant a phobl ifanc i allu dod i benderfyniad gwahanol a lliniaru achosion pan fyddant yn mynd ar goll. Rydym yn croesawu'r dystiolaeth gan NYAS a Chymdeithas y Plant ar y mater hwn. Rydym yn clywed y negeseuon clir y maent wedi'u darparu yn eu tystiolaeth i'r Pwyllgor ac fel rhan o'n gwaith parhaus gyda phartneriaid o bob rhan o'r sector i ddod i gonsensws a safbwynt ar y cyd lle bynnag y bo modd. Mae hwn yn fater heriol ac yn un lle nad oes consensws eto ar sut i ddatrys safbwyntiau croes ynglŷn â'r polisi a'r ymarfer o ran plant sydd ar goll. Rydym wedi dwyn ynghyd sefydliadau'r trydydd sector a'r sector cyhoeddus, yn ogystal â'r pedwar Comisiynydd Heddlu a Throsedd fel rhan o ddiwyddiad bord gron ar y pwnc hwn. O ganlyniad, comisiynodd Llywodraeth Cymru Plant yng Nghymru i gasglu barn plant a phobl ifanc sydd wedi cael cymorth oherwydd iddynt fynd ar goll, ochr yn</p>	<p>i gefnogi ymarferwyr sy'n wynebu'r her hon.¹ Lle mae ffactorau yn ymwneud â gorfodaeth ar waith datblygwyd adnoddau i gefnogi ymarferwyr i reoli hynny. Er enghraifft, cynhyrchodd Dr Hallet nifer o ganllawiau a chyflwyno hyfforddiant ar yr adnoddau 'Check Your Thinking' sy'n rhannu negeseuon gan blant a phobl ifanc i gefnogi diogelu rhag ecsbloetio a rheoli risgiau.² Mae CASCADE hefyd yn gwneud gwaith i gefnogi ymarferwyr sy'n gweithio gyda phlant sy'n dod i gysylltiad ag ecsbloetio troseddol.³</p> <p>Rhaid rhoi blaenoriaeth i wrando ar blant a sicrhau bod yr oedolion y maen nhw'n ymddiried ynddyn nhw yn eu</p>
--	---	--	---

¹ <https://safeguarding.wales/en/chi-i/chi-i-c6/c6-p9/>

² <https://www.checkyourthinking.org/>

³ [Child Criminal Exploitation – CASCADE \(cascadewales.org\)](https://www.cascadewales.org/)

		<p>ochr â phrosiect ar wahân i adolygu polisi, ymarfer a gweithdrefnau i weld sut y gallem sicrhau consensws yn well. Mae swyddogion yn casglu ac yn ystyried yr wybodaeth a'r casgliadau y mae'r prosiectau wedi'u nodi. Mae dadansoddiad cychwynnol yn awgrymu bod gan blant a phobl ifanc eu hunain farn amrywiol ar werth cyfweiliadau dychwelyd adref. Fodd bynnag, gallant fod yn ddefnyddiol os cânt eu cynnal yn dda ac maent yn ffordd bwysig i weithwyr proffesiynol helpu i nodi patrymau ymddygiad a rhoi atebion ar waith. Mae'n ymddangos bod y dystiolaeth a'r farn y dylai Cymru ddilyn y dull a ddefnyddir mewn mannau eraill, sef gwneud cyfweiliadau dychwelyd adref yn orfodol, yn parhau i fod yn gyfyngedig. Y cam nesaf yw rhannu canfyddiadau'r gwaith hwn gyda phartneriaid ac archwilio'r ffordd orau o gyflawni ein bwriad, ein heffaith a'n canlyniadau ar y cyd fel rhan o drefniadau cydlynol a chyson sy'n grymuso ac yn galluogi dulliau cymesur sy'n parhau i roi lle canolog i blant a'u barn, eu dymuniadau a'u teimladau.</p>	<p>bywydau yn meddu ar y sgiliau a'r amser i gael y sgysiau hyn. Rwyf hefyd yn ymwybodol bod ymarferwyr wedi codi gyda mi yr angen am gefnogaeth bellach wrth asesu risgiau ecsbloetio. Mae hynny wedi cael ei drafod yn ystod fy sesiwn Bord Gron ar Atal Cam-drin Plant yn Rhywiol. Rwy'n hyderus bod Llywodraeth Cymru yn ymwybodol o'r heriau hyn.</p>
	<p>Argymhelliad 26.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Rhaid i Lywodraeth Cymru gynnal adolygiad o'r cymorth a gynigir i bobl ifanc gan Gynghorwyr Pobl Ifanc. Dylai'r adroddiad ystyried:</p> <ul style="list-style-type: none"> y pryderon a nodir yn yr adroddiad hwn sy'n ymwneud â 	<p>Bydd Llywodraeth Cymru yn cynnal adolygiad fel y manylir gan y Pwyllgor yn yr argymhelliad hwn. Bydd yr adolygiad hwn yn llywio'r gwaith a amlinellir yn yr ymateb i argymhelliad 22, sef deddfu yn nhymor y Senedd hon i sicrhau bod gan bob person sy'n gadael gofal hawl i Gynghorydd Personol hyd at 25 oed.</p> <p>Goblygiadau ariannol: Dim – bydd unrhyw gostau ychwanegol yn dod o gyllidebau rhaglenni presennol.</p>	<p>Rwy'n croesawu'r ffaith bod Llywodraeth Cymru yn barod i gynnal adolygiad o'r gefnogaeth a gynigir gan Gynghorwyr Pobl Ifanc.</p> <p>Fodd bynnag, byddwn i'n gwerthfawrogi petai Llywodraeth Cymru yn</p>

	<p>Chynghorwyr Pobl Ifanc a'r broses cynllunio llwybr;</p> <ul style="list-style-type: none">• yr effeithiau tebygol ar lwyth gwaith cyfunol Cyngorwyr Pobl Ifanc yn sgil y diwygiadau a nodir yn yr adroddiad hwn (yn enwedig y rhai sy'n ymwneud â therfyn oedran uchaf ar gyfer cymorth i'r rhai sy'n gadael gofal a'r rhai sy'n ymwneud â gwasanaethau eiriolaeth optio allan ar gyfer plant mewn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal); ac• unrhyw gamau gweithredu sydd eu hangen o ganlyniad.		<p>cadarnhau na fydd yr adolygiad yn effeithio ar yr ymrwymiad hirsefydlog i estyn y gefnogaeth hon hyd at 25 oed, rhywbeth y galwodd fy Swyddfa amdano yn 2017, ond sy'n dal heb ddigwydd.</p> <p>Hoffwn weld yr adolygiad hwn yn archwilio materion adnoddau a chapasiti er mwyn canfod ffordd i estyn y ddarpariaeth hon mewn modd cynaliadwy.</p> <p>Deddfu yn y maes hwn yw'r unig ffordd i sicrhau hawl pobl ifanc i gefnogaeth barhaus. Er bod awdurdodau lleol wedi cael cyfarwyddyd gan Lywodraeth Cymru i ddarparu'r gefnogaeth hon yn y cyfamser, mae achosion a dderbyniwyd gan wasanaeth Ymchwiliadau a Chyngor fy Swyddfa yn parhau i ddangos nad yw cynnig cefnogaeth hyd at 25 oed i bawb sy'n gadael gofal wedi ymsefydlu nac wedi dod yn arfer safonol. Byddai</p>
--	---	--	--

			<p>newidiadau i'r ddeddfwriaeth hefyd, o ganlyniad, yn golygu bod pawb hyd at 25 oed sy'n gadael gofal yn dod o fewn cwrpas fy swyddfa o ran darparu cyngor a chefnogaeth, gan fod hynny ar hyn o bryd wedi'i gysylltu â'r hawliau a geir yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.</p>
<p>Derbyn yn rhannol</p>	<p>Argymhelliad 4.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Fel rhan o'r diwygiadau ymbarél i rianta corfforaethol (gweler diwygiad radical #3), dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno deddfwriaeth sy'n gwneud darpariaeth benodol yn ymwneud â rianta corfforaethol. Dylai'r ddeddfwriaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nodi pa gyrff sy'n cael eu hystyried yn 'rhieni corfforaethol', gan gynnwys o leiaf awdurdodau lleol, byrddau iechyd, ymddiriedolaethau'r GIG, Gweinidogion Cymru, Comisiynydd 	<p>Bydd Llywodraeth Cymru yn annog pob corff cyhoeddus a phreifat i gofrestru i fod yn rhieni corfforaethol drwy'r Siarter Rhianta Corfforaethol a gyhoeddwyd ar 29 Mehefin. Ni fydd y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil yn darparu gwasanaethau'n uniongyrchol i bobl sydd â phrofiad o fod mewn gofal yn yr un modd â'r awdurdodau lleol, y byrddau iechyd lleol neu'r sefydliadau addysg uwch ac addysg bellach y bydd yn eu hariannu a'u rheoleiddio. Felly, mae cwestiwn ynghylch a fyddai'n gorff addas i fod yn 'rhiant corfforaethol' ar sail statudol fel y disgrifir yn yr adroddiad. Fodd bynnag, bydd gan y Comisiwn ei gyfrifoldebau statudol ei hun ar gyfer plant a phobl ifanc sydd â phrofiad o fod mewn gofal (gweler yr ymateb i argymhelliad 27 isod), ac rydym yn rhagweld y bydd yn un o lofnodwyr y Siarter Rhianta Corfforaethol. I gefnogi'r Siarter, bydd Llywodraeth Cymru yn cryfhau canllawiau gan gynnwys pennod benodol ar rianta corfforaethol i gefnogi</p>	<p>Rwy'n cefnogi'r argymhelliad hwn i osod cyfrifoldebau rianta corfforaethol ar sail statudol. Yn 2020-21 a 2021-22, cyflwynodd fy Swyddfa argymhellion i Lywodraeth Cymru i gefnogi gweithredu'r Siarter Rhianta Corfforaethol trwy gyflwyno newid deddfwriaethol a rheoliadau i gefnogi sefydliadau i gydymffurfio â'u dyletswyddau.</p> <p>Mewn ymateb i'n hargymhellion, mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi sicrwydd y byddan nhw'n newid Canllawiau Rhan 6 fel rhan o'r</p>

	<p>Plant Cymru, y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil a chyrrff eraill fel y gwêl Llywodraeth Cymru yn dda ar ôl ymgynghori;</p> <ul style="list-style-type: none">• nodi'r dyletswyddau cyffredinol a osodir ar bob rhiant corfforaethol, gan gynnwys o leiaf ddyletswyddau i: baratoi a chyhoeddi cynlluniau sy'n ymwneud â'u gwaith fel rhieni corfforaethol; gweithio ar y cyd lle byddai gwneud hynny yn diogelu neu'n hyrwyddo lles y plentyn neu'r person ifanc; cyhoeddi adroddiadau ar sut y maent wedi arfer eu cyfrifoldebau rhianta corfforaethol; darparu gwybodaeth y gofynnir amdani yn rhesymol i Weinidogion Cymru; a dilyn canllawiau neu gyfarwyddiadau a gyhoeddir gan y Gweinidogion;• cyd-fynd â dyletswyddau ac argymhellion rhianta corfforaethol penodol pellach yn erbyn yr adrannau perthnasol yn yr adroddiad hwn. Gweler: iechyd meddwl (tudalen 48), tai (tudalen 127) ac addysg uwch (tudalen 134).	<p>awdurdodau lleol yn eu rôl fel rhieni corfforaethol yn y Cod Ymarfer Rhan 6 (Plant sy'n derbyn gofal a phlant sy'n cael eu lletya) o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Yn ogystal, bydd gwaith yn cael ei wneud ar draws y llywodraeth i nodi pa rai o'r canllawiau y gellid eu cryfhau i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r Siarter gan gyrff cyhoeddus ehangach.</p>	<p>gwaith hwn, ac yn defnyddio 'bachau deddfwriaethol' i gryfhau'r trefniadau gyda iechyd. Heb weld y cynigion, mae'n anodd penderfynu a fydd hynny'n ddigonol i sicrhau cydymffurfiaeth gyson â'r Siarter.</p> <p>Yn yr hinsawdd presennol o wasgu ar gyllidebau gwasanaethau cyhoeddus, mae'n anochel y bydd sefydliadau'n canolbwyntio ar yr hyn sy'n ofynnol ganddynt o ran eu dyletswyddau statudol. Er bod egwyddorion y Siarter Rhianta Corfforaethol i'w croesawu, efallai nad yw'n realistig credu y bydd hynny'n creu newid gweladwy yn arferion gwaith sefydliadau yn y cyd-destun hwn, heb fod gofyn i asiantaethau gyflawni rhai camau y tu hwnt i gytuno â chyfres o egwyddorion.</p> <p>Wedi dweud hynny, mae fy Swyddfa wrthi ar hyn o bryd yn dangos sut bydd ein sefydliad yn</p>
--	--	--	---

			<p>cynnal egwyddorion y Siarter yn llwyr, ac yn trosi'r egwyddorion yn gamau gweithredu amlwg a fydd yn dangos ein hymrwymiad llawn i wella profiadau'r bobl ifanc hyn.</p>
	<p>Argymhelliad 5.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Fel rhan o'r diwygiadau ymbarél i rianta corfforaethol (gweler diwygiad radical 3), dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno deddfwriaeth sy'n rhoi i bob plentyn sydd â phrofiad o fod mewn gofal yr hawl i gael gwasanaeth cymorth iechyd meddwl therapiwtig arbenigol. Dylai fod ganddynt yr hawl statudol i gael eu hanghenion wedi'u hasesu yn gyfnodol ac i'r anghenion hynny gael eu diwallu. Dylai'r gwasanaeth hwnnw fod ar gael o'r pwynt lle maent yn cael eu tynnu oddi ar eu rhieni geni i o leiaf y pwynt lle maent yn peidio â chael</p>	<p>Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod effaith yr heriau sy'n wynebu plant sydd â phrofiad o fod mewn gofal, gan gynnwys y potensial i gael eu trawmateiddio ymhellach gan y systemau sydd yno i'w cefnogi os na ddarperir gwasanaethau'n effeithiol. O safbwynt iechyd meddwl, mae gan bob plentyn yng Nghymru hawliau cyfartal i fynediad at wasanaethau cymorth iechyd meddwl therapiwtig arbenigol o dan ddeddfwriaeth iechyd meddwl gyfredol. Mae Mesur Iechyd Meddwl (2010) wedi sefydlu hawliau cadarnhaol i bobl sydd â phroblemau iechyd meddwl, p'un a ydynt wedi cael diagnosis ai peidio, gael cymorth yn ddigon cynnar er mwyn osgoi'r risg o'u hiechyd meddwl yn dirywio ymhellach. Fodd bynnag, rydym yn cydnabod y gall plant mewn gofal wynebu heriau ychwanegol a chymhleth mewn perthynas â'u hiechyd meddwl a'u lles ac mae angen gwneud mwy i ymyrryd yn gynnar ac atal, cyn belled ag y bo'n ymarferol, y nifer anghymesur o blant sy'n derbyn gofal sydd angen cymorth gan wasanaethau iechyd meddwl plant a'r glasod (CAMHS)</p>	<p>Mae'r argymhelliad hwn yn cyfateb i'r hawl sydd gan blant yn Erthygl 39 o CCUHP, lle nodir bod rhaid i blant sydd wedi profi esgeuluso, camdriniaeth neu ecsbloetio dderbyn cefnogaeth arbenigol i'w helpu i ymadfer.</p> <p>Un o flaenoriaethau strategol allweddol fy Swyddfa yw herio'r diffyg cefnogaeth iechyd meddwl addas wrth baru anghenion plant a phobl ifanc yng Nghymru.⁴</p> <p>Er fy mod yn cydnabod y dylai fod gan bob plentyn yng Nghymru hawliau cyfartal wrth gael mynediad i wasanaethau, realiti'r sefyllfa yn achos rhai</p>

⁴ https://www.childcomwales.org.uk/wp-content/uploads/2023/05/ThreeYearStrategy_ENG.pdf

	<p>eu diffinio fel ymadawyr gofal. Dylai fod ar wahân ac yn annibynnol ar y gwasanaethau iechyd meddwl presennol, a dylai arbenigo mewn cymorth iechyd meddwl sy'n ystyriol o drawma.</p>	<p>a chymorth iechyd meddwl arbenigol. Rydym wedi datblygu'r fframwaith NYTH, sef adnodd i helpu darparwyr gwasanaethau i ddatblygu a darparu gwasanaethau sy'n eu galluogi i "ddal ymlaen" ar fabanod, plant a phobl ifanc gyda chymorth oedolion y gellir ymddiried ynddynt, sydd wedi'u hyfforddi'n briodol, sy'n ystyriol o drawma ac sydd â mynediad rhwydd at arbenigedd. Nod y fframwaith yw creu dull system gyfan gyda gwasanaethau'n integreiddio ac yn gweithio gyda'i gilydd fel y gellir cydlynu adnoddau ac arbenigedd i nodi a darparu'r cymysgedd cywir o wasanaethau sydd eu hangen i ddiogelu iechyd a lles y plentyn hwnnw. Drwy fenter leol a chyda chefnogaeth y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol rydym eisoes yn gweld rhai enghreifftiau rhagorol o wasanaethau'n dod at ei gilydd i ddarparu cefnogaeth gyfannol fel hyn. Mae gwaith bellach ar y gweill i ddatblygu manyleb gwasanaeth ar gyfer CAMHS a fydd yn nodi disgwyliadau'r llywodraeth ar gyfer CAMHS yng Nghymru, a sut mae'n gweithio gyda gwasanaethau eraill i sefydlu'r trefniadau angenrheidiol i ddarparu gofal integredig. Bydd y Fframwaith Cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau Plant yn nodi ein disgwyliadau tebyg ar gyfer awdurdodau lleol o ran integreiddio. Fel rhan o hyn a chan dynnu ar yr arferion gorau yr ydym eisoes yn eu gweld ledled Cymru, ein huchelgais yw y gallwn nodi dull cyson gan ddefnyddio egwyddorion allweddol NYTH o ddarparu gofal amserol, integredig sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn i bob plentyn sy'n derbyn gofal yng Nghymru.</p>	<p>plant, yn enwedig plant mewn gofal a all fod wedi newid lleoliad sawl tro, yw bod perygl na sylwir ar eu hanghenion, neu na chânt atgyfeiriad i wasanaethau. Gall hynny ddigwydd os bydd plant allan o'r ysgol am gyfnod, neu'n symud ar draws ffiniau byrddau iechyd.</p> <p>Wrth i fanyleb y gwasanaeth CAMHS gael ei ddatblygu, mae cyfle i archwilio modelau newydd o gefnogaeth iechyd meddwl ac emosiynol integredig ar gyfer plant a phobl ifanc sydd â phrofiad o ofal. Dylid ystyried sut gellir alinio gwasanaethau i ddarparu cefnogaeth gadarn. Byddwn i'n croesawu cyfle i weld drafft o Fanyleb y Gwasanaeth a deall mwy o fanylion ynghylch sut bydd hynny'n cyfrannu at wella mynediad at wasanaethau i bobl ifanc sydd â phrofiad o ofal.</p>
--	---	---	---

		I grynhoi, mae gennym waith eisoes ar y gweill a fydd yn cryfhau cefnogaeth i blant a phobl ifanc, ond heb yr angen am ddeddfwriaeth newydd.	
	<p>Argymhelliad 7.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno deddfwriaeth sy'n rhoi i bob rhiant geni sydd â phrofiad o fod mewn gofal yr hawl statudol i gael cymorth cofleidiol dwys er mwyn lleihau'r risg y bydd plant yn cael eu tynnu o'u gofal. Dylai'r cymorth gynnwys eiriolaeth rhieni arbenigol i lywio'r systemau gofal cymdeithasol a llysoedd teulu, a dylid ei fodelu ar wasanaethau sy'n seiliedig ar dystiolaeth megis Project Unity NYAS. Dylai'r cymorth fod ar gael o'r sgan 12 wythnos o feichiogrwydd (neu'r pwynt cynharaf ar ôl 12 wythnos lle mae beichiogrwydd hyfyw yn cael ei gadarnhau). Os caiff plentyn ei dynnu oddi ar ei rieni geni yn y pen draw, dylai'r cymorth barhau y tu hwnt i dynnu'r plentyn i gefnogi'r rhieni geni i ddod i delerau â'u colled.</p>	<p>Mae Llywodraeth Cymru yn blaenoriaethu ymyrraeth gynnar ac atal fel rhan o waith y Bwrdd Plant a'r Rhaglen Trawsnewid Gwasanaethau Plant yng Nghymru, a bydd yn parhau i wneud hynny. Rydym yn gwybod bod prosiectau fel Project Unity yn chwarae rhan werthfawr wrth ddarparu cymorth emosiynol ac ymarferol i famau sydd â phrofiad o fod mewn gofal, ac mae Llywodraeth Cymru wedi gallu darparu cyllid blynyddol o £340,000 ar gyfer y rhaglen tan 2025, sy'n adlewyrchu ein hymrwymiad i gefnogi mamau sydd â phrofiad o fod mewn gofal a chadw teuluoedd gyda'i gilydd lle bynnag y bo modd. Mae Llywodraeth Cymru yn derbyn yr argymhelliad mewn egwyddor a bydd yn ystyried ac yn archwilio'r gofynion fel rhan o gyflawni'r Rhaglen Trawsnewid.</p> <p>Goblygiadau ariannol: Oes, byddai angen edrych yn fanylach ar gostau o'r fath a gallent fod yn sylweddol.</p>	<p>Mae lleihau nifer y plant sy'n mynd i ofal wedi bod yn uchelgais i Lywodraeth Cymru ers cyfnod hir.</p> <p>Ers cychwyn yn swydd y Comisiynydd, rwyf wedi bod yn awyddus i ddeall mwy am sut mae'r cyfeiriad polisi hwn yn cael ei gyflawni ar lefel awdurdod lleol. Er enghraifft, pa ddulliau gweithredu neu fentrau cymunedol sydd ar waith i wella'r hyn a gynigir i deuluoedd ar ffiniau gofal?</p> <p>Er fy mod i'n cefnogi'r egwyddor y tu ôl i'r argymhelliad, bydd gallu adeiladu darlun o'r gefnogaeth sydd eisoes ar gael yn werthfawr er mwyn nodi bylchau yn y gefnogaeth, a chanfod arfer arloesol.</p> <p>Byddwn i'n croesawu rhannu</p>

			<p>deilliannau cadarnhaol ac enghreifftiau o atgyfnerthu ymarfer fel rhan o adroddiadau Llywodraeth Cymru ar eu gwaith yn cyflawni diwygiadau radical. Er enghraifft, rhannu gwybodaeth am fentrau cymunedol a alluogwyd trwy eu llifoedd ariannu.</p> <p>Mae hefyd yn bwysig nodi bod gwaith arall yn cael ei wneud yn y gofod hwn, megis Adolygiad Cyflym AGC o Drefniadau Amddiffyn Plant, a fydd yn cyfrannu gwersi pwysig o ran sut gwneir penderfyniadau ynghylch ychwanegu plant at y gofrestr amddiffyn plant neu eu tynnu oddi arni. Ymhellach, roedd Argymhelliad 2 yn Adolygiad Amddiffyn Plant Logan Mwangi yn galw ar Lywodraeth Cymru i “ystyried comisiynu adolygiad Cymru gyfan o ddulliau gweithredu wrth gynnal Cynadleddau Amddiffyn Plant, er mwyn canfod dulliau effeithiol o gadeirio/hwyluso, ffyrdd o</p>
--	--	--	---

			sicrhau presenoldeb a chyfranogiad amlasiantaeth llawn, a nodi arfer gorau". ⁵ Eto, gallai diweddariad ar gynnydd yr argymhelliad hwn helpu i lywio sut mae modd gwella ymarfer i gefnogi teuluoedd i aros gyda'i gilydd.
	<p>Argymhelliad 8.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau mynediad cyffredinol, cenedlaethol at wasanaethau ar ffiniau gofal/ymyrraeth gynnar/ataliol llwyddiannus, megis Babi a Fi Barnardo's, sydd wedi dangos eu bod yn cynyddu'r tebygolrwydd y bydd plant yn gallu aros gyda'u rhieni geni. Hyd nes y bydd awdurdodau lleol yn gallu adennill manteision cost hirdymor y gwasanaethau hyn, dylai Llywodraeth Cymru ddatblygu model ariannu cynaliadwy, hirdymor</p>	<p>Mae Llywodraeth Cymru yn derbyn ac yn cydnabod y gwaith cadarnhaol sy'n cael ei wneud gan wasanaethau ar ffiniau gofal, megis Babi a Fi, Reflect a Jig-So Barnardo's a'r budd y mae'r rhaglenni hyn yn ei gynnig i rieni newydd, gan gynnwys pobl ifanc sydd â phrofiad o fod mewn gofal. Bydd Llywodraeth Cymru yn adolygu'r gwerthusiad o'r prosiectau hyn wrth benderfynu ar y camau nesaf a'r hyn a gaiff ei gyflwyno yn y dyfodol.</p> <p>Goblygiadau ariannol: Oes, bydd cefnogaeth barhaus Llywodraeth Cymru i'r prosiectau hyn yn gofyn am adolygiad ariannol.</p>	<p>Rwy'n croesawu'r ymrwymiad i gynnal adolygiad, ond byddwn i'n hoffi gweld amserlenni ar gyfer pryd cynhelir yr adolygiad, i osgoi cyfnodau yn ystod y gwerthuso pan na fydd gwasanaethau ar gael.</p> <p>Byddwn i hefyd yn annog cynnal asesiadau effaith ar hawliau plant i lywio unrhyw newidiadau o ran cyfeiriad polisi neu gefnogaeth. Bydd nodi'r manteision a lliniaru unrhyw effeithiau negyddol trwy'r asesiad effaith ar hawliau plant yn cryfhau unrhyw benderfyniad polisi a wneir, heb</p>

⁵ <https://www.cwmtafmorgannwgsafeguardingboard.co.uk/En/NewsEvents/pdfs/ChildPracticeReviewCTMSB042021ChildTFinalReportEMBARGOED.pdf>

	<p>cededlaethol ar eu cyfer, gan gydnabod eu potensial o ran budd ariannol ar draws gwahanol gyrff gwasanaethau cyhoeddus.</p>		<p>sôn am y ffaith bod gofyn i Lywodraeth Cymru gynnal asesiad o'r fath wrth ymarfer eu swyddogaethau/wneud penderfyniadau. Mae hynny'n cynnwys unrhyw benderfyniad i beidio â pharhau â chynnig neu gefnogaeth penodol.</p>
<p>Argymhelliad 10.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno deddfwriaeth i roi hawl statudol i rieni geni gael 'cynnig gweithredol' o weithiwr cymorth annibynnol pan fydd y plentyn yn cael ei roi ar y gofrestr amddiffyn plant neu ei wneud yn destun rhag-achos i'w cefnogi i gael mynediad at wasanaethau ymyrraeth gynnar a llywio'r system gofal cymdeithasol a llysoedd teulu. Os caiff plentyn ei dynnu oddi ar ei rieni geni yn y pen draw, dylai'r cymorth barhau y tu hwnt i dynnu'r plentyn i gyfeirio'r rhieni geni at wasanaethau a all eu helpu i ddod i delerau â'u colled.</p>	<p>Ar hyn o bryd, mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid blynyddol o £300,000 i'r Gwasanaeth Eiriolaeth Ieuenctid Cenedlaethol i ddarparu Rhaglen Eiriolaeth Rhieni yng Ngwent, drwy ein Cynllun Grant Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy. Mae'r Rhaglen ynparu rhieni ag eiriolwyr sy'n eu cynorthwyo i ddeall y ddeddfwriaeth, y prosesau a'r systemau sydd ynghlwm â'r broses gofal ac amddiffyn plant. Yn ogystal, mae eiriolwyr yn helpu rhieni i gyfathrebu â gweithiwr cymdeithasol eu plentyn. Bydd y Rhaglen yn rhedeg tan 2025. Mae ein Rhaglen Lywodraethu yn nodi ein bod wedi ymrwymo i ehangu'r ddarpariaeth o wasanaethau eiriolaeth i gefnogi rhieni y mae eu plant ar gyrion gofal, gan helpu i osgoi'r angen am ymyrraeth gan wasanaethau cymdeithasol statudol, atal anghenion rhag gwaethygu a lleihau'r risg y bydd plant yn ymuno â'r system ofal.</p> <p>Rydym yn buddsoddi o leiaf £1.5 miliwn o gyllid dros y tair blynedd nesaf, drwy'r Gronfa Newid ar gyfer Plant sydd â Phrofiad o fod mewn Gofal. Bydd y cyllid hwn yn</p>	<p>Fel uchod, mae angen dealltwriaeth o'r gefnogaeth leol sydd ar gael ac yn cael ei chynnig i deuluoedd.</p> <p>Byddai ymrwymiad i gynnal asesiad effaith ar hawliau plant i'w groesawu, er mwyn sicrhau bod hawliau plant yn cael eu hystyried yn systematig wrth lywio penderfyniadau yn y dyfodol ynghylch y cynllun eiriolaeth rhieni.</p>	

		<p>cael ei ddefnyddio i ehangu prosiectau presennol sy'n ymwneud ag eiriolaeth rhieni yn rhanbarthol ac i sicrhau bod gwasanaethau newydd yn cael eu sefydlu ym mhob un o'r saith rhanbarth yng Nghymru fel rhan o broses gyflwyno genedlaethol. Er mwyn helpu i ddarparu gwasanaethau'n gyson ar hyd a lled Cymru fel rhan o broses gyflwyno genedlaethol, rydym yn datblygu Fframwaith Cenedlaethol ar gyfer Eiriolaeth Rhieni gyda phartneriaid yn y trydydd sector. Mae hyn yn disgrifio meini prawf craidd y gwasanaeth y mae rhaid i bob rhanbarth eu cael ar waith. Mae llenyddiaeth academiaidd ac adroddiadau cynnar yn dangos bod eiriolaeth rhieni yn llwybr addawol i leihau nifer y plant sy'n derbyn gofal. Byddwn yn defnyddio'r gwersi a ddysgwyd o'r fenter yng Ngwent ac o'r broses gyflwyno genedlaethol i benderfynu a ddylid rhoi mynediad cyffredinol at eiriolaeth rhieni.</p> <p>Goblygiadau ariannol: Oes. Bydd unrhyw gostau ychwanegol yn sylweddol a bydd angen eu talu o gyllidebau presennol.</p>	
	<p>Argymhelliad 11.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru gomisiynu adolygiad annibynnol o effeithiolrwydd ac argaeledd lleoliadau asesu rhianta. Dylai'r adolygiad ystyried moeseg, defnydd</p>	<p>Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i weld plant a phobl ifanc yn byw'n ddiogel gyda'u teuluoedd, gyda llawer llai yn gorfod mynd i ofal o gwbl. I'r plant hynny sy'n mynd i ofal, rydym am i'w harhosiad fod mor fyr ag sy'n gydnaws â diwallu eu hanghenion, yn agos at eu cartref a chyda chysylltiadau cryf â'u cymuned leol. Er mwyn cyflawni hyn, ac er mwyn sicrhau rhwydwaith cynaliadwy o ddarpariaeth, rhaid i siâp, graddfa a strwythur y trefniadau presennol ar gyfer llety a</p>	<p>Mae angen mwy o fanylion am yr adolygiad hwn gan Lywodraeth Cymru. Er enghraifft, sut bydd y gwaith hwn yn ffitio i'r agenda diwygiadau radical, a sut bydd yn cael ei symud ymlaen?</p> <p>Byddai archwilio dull</p>

	<p>a gwerth am arian lleoliadau preswyl a lleoliadau maethu riant a phlentyn, a nodi pa newidiadau y gellir eu gwneud i wella'r broses i deuluoedd, ac unrhyw rwystrau sydd angen eu goresgyn er mwyn cymryd y camau hynny. Dylai'r adolygiad annibynnol gyflwyno ei adroddiad erbyn mis Rhagfyr 2023 fan bellaf.</p>	<p>chymorth i blant a phobl ifanc newid yn sylfaenol i sicrhau bod darpariaeth sefydlog, integredig ac atebol yn lleol yn cael ei datblygu. Bydd hyn yn cynnwys modelau gofal, cymorth cofleidiol a modelau perchnogaeth. Yn ystod tymor y Senedd hon, fel rhan o'r gwaith hwn, byddwn yn adolygu'r trefniadau ar gyfer lleoliadau asesu rhianta yng Nghymru, gan gynnwys effeithiolrwydd, argaeledd a modelau perchnogaeth.</p> <p>Goblygiadau ariannol: O bosibl. Bydd angen i adnoddau ar gyfer unrhyw oblygiadau ariannol ddod o gyllidebau presennol.</p>	<p>rhanbarthol o ymdrin â'r ddarpariaeth i'w groesawu, er mwyn sicrhau bod modd diwallu lefel isel o alw yn achos y teuluoedd hynny sydd angen cefnogaeth ar y lefel hon.</p> <p>Rhaid i unrhyw adolygiad ymgysylltu â rhieni a theuluoedd sydd wedi defnyddio gwasanaethau presennol er mwyn canfod cryfderau a meysydd lle mae angen gwella. Dylid ymgysylltu hefyd â'r Byrddau Cyfiawnder Teulu Lleol a'r Rhwydwaith Cyfiawnder Teulu er mwyn helpu i ddeall amllder defnydd yr asesiadau hyn mewn achosion ym mhob ardal, a'r deilliannau a ddaeth o bob achos.</p>
	<p>Argymhelliad 14.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda Gofal Cymdeithasol Cymru i ariannu a darparu (gan gynnwys deddfu yn ôl yr angen) cofrestr</p>	<p>Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod y manteision posibl sy'n gysylltiedig â chofrestr genedlaethol o ofalwyr maeth ac felly mae'n rhywbeth y mae'n awyddus i'w archwilio gyda'r sector. Byddai cofrestr genedlaethol yn codi statws gofalwyr maeth yn y tîm o amgylch y plentyn, gan ganiatáu i'r rôl gael ei chydabod a'i gwerthfawrogi yn y sector a chan y cyhoedd. Mae hyn yn arbennig o bwysig gan fod Llywodraeth Cymru yn</p>	<p>Rwy'n croesawu'r fenter hon i wneud rôl gofalwyr maeth, sydd yn amhrisiadwy wrth gefnogi plant, yn fwy proffesiynol.</p> <p>Mae gwranddo ar ofalwyr maeth yn uniongyrchol ynghylch y mater hwn yn allweddol, fel</p>

	<p>genedlaethol o ofalwyr maeth, i'w chynnal gan Gofal Cymdeithasol Cymru. Dylai'r gofrestr nodi manylion am statws cymeradwyo gofalwyr maeth, dyddiad adolygu'r gymeradwyaeth, lleoliad yr awdurdod lleol, nifer y lleoliadau ac a ydynt yn awdurdod lleol neu'n ddarparwr annibynnol. Dylid datblygu'r gofrestr honno law yn llaw â rhanddeiliaid allweddol, megis y Rhwydwaith Maethu, a dylai gynnwys ymgynghoriad trylwyr â gofalwyr maeth a darparwyr gwasanaethau maethu ledled Cymru.</p>	<p>cydnabod bod gofalwyr maeth yn rhan bwysig o'r tîm gofal cymdeithasol sy'n cefnogi'r plentyn neu'r person ifanc. Bydd hefyd yn mynd i'r afael â'r anhawster y mae gofalwyr maeth yn ei brofi wrth symud o un gwasanaeth i'r llall, drwy gynnig dull llai biwrocraidd o drosglwyddo, gan leihau dyblygu ac oedi, a bydd yn cynnig mecanwaith diogelu cadarn a fydd yn amlinellu addasrwydd parhaus gofalwr maeth i faethu. Fodd bynnag, mae cyflwyno cofrestr o'r fath yn gymhleth a bydd angen ei chynnal mewn modd amserol a rheoledig ochr yn ochr â sicrhau y gellir rhoi adnoddau priodol ar ei chyfer. Mae trafodaethau cychwynnol â'r Rhwydwaith Maethu wedi cael eu cynnal a'r cam nesaf yw cynnal ymarfer cwmpasu i sefydlu ar ba ffurf y gallai cofrestr genedlaethol yng Nghymru fod, unrhyw ofynion deddfwriaethol ac ymarferoldeb ei gweithredu. Gwneir hyn mewn ymgynghoriad â'n partneriaid statudol a'n trydydd sector, gofalwyr maeth a defnyddwyr gwasanaethau.</p> <p>Goblygiadau Ariannol: Gallai cyflwyno cofrestr genedlaethol ar gyfer gofalwyr maeth arwain at oblygiadau ariannol ac adnoddau sylweddol a bydd angen sefydlu'r rhain drwy'r gwaith cwmpasu y bydd Llywodraeth Cymru yn ei wneud. Bydd angen ystyried y costau hyn cyn y gellir gwneud penderfyniad ynghylch a ddylid cyflwyno swyddogaeth o'r fath yng Nghymru.</p>	<p>rhan o'r ymarferiad rhychwantu.</p> <p>Os symudir i gyfeiriad cofrestru, byddai hynny'n golygu bod y rôl yn cyfateb i weithwyr gofal plant a staff gofal preswyl. Gall cofrestru gweithwyr gofal cymdeithasol proffesiynol weithredu fel mesur diogelu ychwanegol i blant, felly byddwn i'n croesawu camau i'r cyfeiriad hwnnw.</p>
Argymhelliad 15.		Datblygwyd yr Adnodd Cymorth Comisiynu ar gyfer Plant (CCSR) i ddechrau gan Lywodraeth Cymru gyda	Bydd eraill mewn sefyllfa well i rannu barn ynghylch

	<p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod adolygiad o gronfa ddata ar-lein '4 C' yn cael ei gynnal, sy'n cynnwys rhanddeiliaid allweddol ac ymarferwyr rheng flaen, i nodi a gweithredu gwelliannau i'r gronfa ddata er mwyn symleiddio'r broses o gomisiynu lleoliadau.</p>	<p>Data Cymru yn 2005 fel llyfrgell cronfa ddata ar gyfer chwilio am ddarparwyr. Yn 2012, dewisodd Consortiwm Comisiynu Cymru ar gyfer Plant (4Cs) lwyfan CCSR gan ei fod yn llwyfan Cymreig parod gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru – a ddatblygwyd ganddi, sy'n eiddo iddi ac yn ei cael ei rheoli ganddi – y gellid ei ddatblygu i ddiwallu anghenion comisiynu, contractio a chaffael. Datblygodd borth e-dendro i ddarparu'r Fframwaith Cymru Gyfan (gofal preswyl a maeth) ac i ddarparu'r gallu i ganfod a chydweddu lleoliadau. Mae'r rhan hon o system CCSR yn haen o fynediad cyfyngedig i ddarparwyr Awdurdodau Lleol a Fframwaith yn unig, wedi'u gwerthuso a'u sicrhau o ran ansawdd gan y Consortiwm, y mae'n ofynnol iddo, o dan Fframwaith Cymru Gyfan, ddiweddar gwybodaeth am ofalwyr maeth, lleoliadau gofal a lleoedd gwag. Mae hyn yn effeithiol ac yn cael ei adolygu fel rhan o o'r drefn ddyddiol o reoli'r contract. Mae CCSR yn darparu manylion pob gofalwr maeth sy'n ddarparwr ar y Fframwaith Cymru Gyfan ynghyd â lleoedd gwag, a manylion cyfatebol holl leoliadau a lleoedd gwag gofal preswyl y Fframwaith. Caiff hyn ei fonitro gan y Consortiwm / Data Cymru ac mae'n gyfredol. Mae hefyd yn cynnwys adroddiadau arolygu darparwyr y Fframwaith gan Arolygiaeth Gofal Cymru a datganiad o ddibenion darparwyr. Mae gan CCSR y gallu i bob awdurdod lleol ychwanegu ei holl ddarpariaeth gofalwyr</p>	<p>ymarferoldeb Cronfa Ddata Ar-lein '4C', gan nad yw fy Swyddfa yn ei defnyddio oherwydd nad ydym ni'n comisiynu lleoliadau i blant.</p> <p>Mae gan y 4C rwydwaith ieuenctid cadarn gyda'u Grŵp Comisiynwyr Ifanc. Maen nhw wedi cefnogi fy swyddfa'n flaenorol ar brosiectau ac wedi rhannu peth o'r gwaith a wnaethon nhw i hybu llais y plentyn wrth gomisiynu lleoliadau.</p> <p>Mae'r adnoddau 'Dyma Fi' a ddatblygwyd gan y Comisiynwyr Ifanc i'w canfod ar Hwb y Ffordd Gywir ar fy ngwefan.⁶</p>
--	--	--	--

⁶ <https://www.childcomwales.org.uk/resources/the-right-way-a-childrens-rights-approach/a-childrens-rights-approach-for-social-care-in-wales/>

		<p>maeth a lleoliadau preswyl yn gyfrinachol ac yn ddiogel i'r system. Mae CCSR hefyd yn darparu manylion gofalmwyr maeth gan nifer bach o asiantaethau eraill nad ydynt ar y Fframweithiau ond sy'n dal i weld budd tanysgrifio i'r gwasanaeth (darparwyr nad ydynt ar fframwaith) ond mae'r ffi danysgrifio flynyddol y mae'n rhaid iddynt ei thalu am y gwasanaeth yn rhwystr i rai darparwyr llai rhag defnyddio'r system. Gan fod hyn wedi cyfyngu ar fynediad, ni fyddai gan lawer o ddarparwyr a allai fod wedi cyfrannu at drafodaethau'r pwyllgor fynediad at yr elfen hon o'r gronfa ddata ac felly mae'n bosibl na fyddant yn gwbl glir am ei swyddogaethau na natur fyw ei ddefnydd bob dydd. Fodd bynnag, byddai ganddynt fynediad i'r llyfrgell adnoddau lefel uchel sy'n uwch na modiwl tendro'r Consortiwm ac sy'n weladwy i ystod ehangach o randdeiliaid. Mae'r llyfrgell yn rhan o raglen ailddatblygu i'r dyfodol a fydd yn cael ei llywio ar sail barn rhanddeiliaid. Er mwyn cefnogi gweithredu pellach, bydd Llywodraeth Cymru yn ystyried hefyd a fyddai hi'n ymarferol gorfodi pob asiantaeth faethu i gofrestru ar CCSR fel rhan o'u cofrestriad o dan y Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol. Byddai angen i'r gwaith hwn gyd-fynd â'n hystyriaeth ynghylch cyflwyno cofrestr faethu genedlaethol yng Nghymru. Goblygiadau ariannol: Oes. Gallai'r goblygiadau o ran adnoddau fod yn sylweddol a byddai angen eu canfod o'r cyllidebau presennol.</p>	
	Argymhelliad 17.	Mae ein Rhaglen Lywodraethu yn cynnwys nifer o	Rwy'n croesawu'r ymrwymiad a

	<p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru ymgynghori â phlant a phobl ifanc sydd â phrofiad o fod mewn gofal, gofalwyr sy'n berthnasau, sefydliadau'r trydydd sector, llywodraeth leol ac eraill i ddeall yn well i ba raddau mae gofal gan berthnasau yn cael ei ddefnyddio fwyfwy fel dewis amgen i leoli plant mewn gofal maeth neu breswyl, profiadau plant mewn gofal gan berthynas ac anghenion cymorth gofalwyr sy'n berthnasau. Fel rhan o'r gwaith hwnnw, dylai Llywodraeth Cymru ymchwilio i'r potensial o ddiwygio drwy reoliadau y meini prawf y mae'n ofynnol i ofalwyr sy'n berthnasau eu bodloni er mwyn bod â'r hawl i gael yr un cymorth ariannol â gofalwyr maeth.</p>	<p>ymrwymadau allweddol ynghylch gweledigaeth newydd ar gyfer sut y caiff gwasanaethau plant yng Nghymru eu darparu. Yn ystod tymor y Senedd hon, byddwn yn gweithio i ddiwygio gwasanaethau plant yng Nghymru yn sylweddol, er mwyn sicrhau eu bod yn cyflawni'r canlyniadau gorau posibl i blant sydd mewn gofal. Fel rhan o'r gwaith hwn, mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu Grŵp Arbenigol Gwarcheidiaeth Arbennig a fydd yn edrych ar ddatblygu dull gwell a chyson sy'n seiliedig ar anghenion i gefnogi teuluoedd Gwarcheidiaeth Arbennig ledled Cymru. Mae gan y grŵp hwn gynrychiolaeth o'r sector statudol a'r trydydd sector ochr yn ochr â defnyddwyr gwasanaethau, ac fel rhan o'i waith bydd yn edrych ar ffyrdd o gasglu barn plant a phobl ifanc. Y bwriad yw ehangu cwmpas y grŵp hwn maes o law i edrych ar y defnydd o ofalwyr maeth sy'n berthnasau yng Nghymru a'r cymorth sydd ar gael iddynt. Yn ogystal, mae Maethu Cymru wedi ymrwymo i sicrhau bod gofalwyr maeth sy'n berthnasau yn derbyn yr un cymorth â gofalwyr maeth prif ffrwd ac wedi lansio'i ymrwymiad cenedlaethol sy'n becyn cytunedig o hyfforddiant, cymorth a chydabyddiaeth sydd ar gael yn gyson i bob gofalwr maeth (prif ffrwd a pherthnasau) yng Nghymru drwy bob un o'r 22 o asiantaethau maethu awdurdodau lleol yng Nghymru. Mae Maethu Cymru wedi ymrwymo hefyd i sicrhau bod gofalwyr maeth sy'n berthnasau yn cael yr un cymorth ariannol â gofalwyr maeth prif ffrwd. Un o nodau ein gwaith presennol ar ffioedd a lwfansau yw sicrhau cysondeb, ochr yn ochr ag elfennau eraill o'r cymorth ariannol i bob gofalwr maeth</p>	<p>nodwyd gan Lywodraeth Cymru i archwilio'r mater yma'n fanwl. Rhaid i sicrhau parch a chefnogaeth/darpariaeth cyfatebol rhwng gofalwyr maeth a gofalwyr sy'n berthnasau fod yn flaenoriaeth wrth i Gymru symud tuag at fodel nid-er-elw o ddarparu lleoliadau i blant mewn gofal.</p>
--	---	--	---

	<p>cymeradwy. Ar hyn o bryd mae'r holl ofalwyr maeth cymeradwy ledled Cymru (gan gynnwys gofalwyr maeth prif ffrwd a pherthnasau) yn cael eu talu o leiaf y lwfans gofynnol cenedlaethol i ddiwallu anghenion y plant yn eu gofal. Yn ogystal, mae pob awdurdod lleol yn talu lwfans / ffi uwch i ofalwyr maeth prif ffrwd. Trwy Maethu Cymru a chysoni gwaith ffioedd a lwfansau, rydym yn ceisio sicrhau bod lwfans / ffi uwch ar gael i'r holl ofalwyr maeth cymeradwy (gan gynnwys gofalwyr maeth prif ffrwd a pherthnasau) ar yr amod eu bod yn cael eu hasesu i fodloni'r meini prawf cymhwysedd fel y nodir yn y polisi cymhwysedd ar gyfer lwfans uwch. Mae'r fframwaith cyfreithiol presennol, o dan Reoliadau Paneli Maethu (Sefydlu a Swyddogaethau) (Cymru) 2018, yn ei gwneud yn ofynnol i ofalwyr maeth sy'n berthnasau gyrraedd yr un safon o addasrwydd i faethu â gofalwyr prif ffrwd. Yr unig wahaniaeth i ofalwyr maeth sy'n berthnasau yw eu bod yn cael eu cymeradwyo i fod yn ofalwr maeth i blentyn penodol o dan y rheoliadau hyn. Mae Llywodraeth Cymru yn ymwybodol bod llawer o ymarferwyr, paneli a'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau wedi cael trafferth oherwydd nad yw'r fframwaith rheoleiddio presennol ar gyfer gofalwyr maeth sy'n berthnasau yn addas i'w ddiben. Er mwyn cynorthwyo'r sector maethu, mae Llywodraeth Cymru wrthi'n cynnal ymarfer cwmpasu i ystyried newidiadau deddfwriaethol y gellid eu cyflwyno i alluogi ffordd amgen a mwy 'addas i'r diben' yn y dyfodol ar gyfer asesu gofalwyr sy'n berthnasau.</p>	
--	---	--

		<p>Goblygiadau ariannol: Oes Byddai'r goblygiadau o ran adnoddau i gefnogi cysoni gwaith ffioedd a lwfansau yn sylweddol a byddai angen cynnal trafodaeth bellach o fewn Llywodraeth Cymru a chydag awdurdodau lleol i ystyried opsiynau cyllido. Byddai goblygiadau adnoddau hefyd yn gysylltiedig ag unrhyw newidiadau i'r fframwaith deddfwriaethol i gefnogi asesu gofalwyr sy'n berthnasau.</p>	
	<p>Argymhelliad 18.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Rhaid i Lywodraeth Cymru a'r Gymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol gyhoeddi ar y cyd, heb fod yn hwyrach na mis Rhagfyr 2023, gynllun gweithredu sy'n nodi sut y byddant yn atal y defnydd o lety anghofrestredig anghyfreithlon yng Nghymru. Rhaid i'r cynllun gweithredu gynnwys dadansoddiad o'r troeon y mae wedi'i ddefnyddio yn ystod y 24 mis diwethaf, gydag amserlenni clir a dyraniadau cyllid i ddatblygu dewisiadau amgen diogel.</p>	<p>Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i fod yn ymrwymedig i leihau niferoedd cyffredinol y plant sy'n derbyn gofal, ond mae'n cydnabod yr heriau sy'n wynebu rhai awdurdodau lleol o ran dod o hyd i leoliadau addas neu eu datblygu i ddiwallu anghenion y plant a'r bobl ifanc yn eu gofal. Nid yw hyn yn ymwneud â chynyddu capasiti yn unig. Mae'n ymwneud hefyd â hyrwyddo modelau gofal sy'n ystyriol o drawma a sicrhau bod trefniadau comisiynu ar y cyd priodol ar waith rhwng iechyd, gwasanaethau cymdeithasol ac addysg, fel bod anghenion plant yn cael eu diwallu, ac nad ydynt yn syrthio i'r bwlch rhwng gwahanol fathau o ddarpariaeth. Byddwn yn parhau i weithio gydag awdurdodau lleol i sicrhau bod hyn yn parhau. O dan ein Bwrdd Rhaglen Dileu Elw, rydym wedi sefydlu grŵp gorchwyl a gorffen awdurdodau lleol i ystyried mater gwasanaethau sy'n gweithredu heb gofrestru. Mae hyn er mwyn sicrhau bod dewis lleoliad a sefydlogrwydd mewn darpariaeth gofrestredig yn diwallu anghenion ein plant a'n pobl ifanc ac yn sicrhau canlyniadau cadarnhaol ar eu cyfer</p>	<p>Mae'r ffaith bod Llywodraeth Cymru yn methu ymrwymo i'r amserlen sydd ynghlwm wrth yr argymhelliad hwn yn peri rhwystredigaeth.</p> <p>Yn 2021-22, cyflwynodd fy Swyddfa argymhelliad i Lywodraeth Cymru ar y mater hwn, ac fe'i derbyniwyd.</p> <p>Roedd yr argymhelliad hwnnw'n nodi bod rhaid i Lywodraeth Cymru sefydlu gweithgor yn 2022/23 i archwilio mater Llety heb ei Reoleiddio a Lleoliadau heb eu Rheoleiddio. Rhaid mai nodau'r gwaith hwn fydd:</p> <ul style="list-style-type: none"> Casglu data i ddatblygu dealltwriaeth o'r defnydd ohono yng

		<p>Mae'r grŵp yn cynnal adolygiad o wasanaethau sy'n gweithredu heb gofrestru er mwyn cael dealltwriaeth lawn, sy'n seiliedig ar dystiolaeth, o'r materion, yr heriau, y dulliau effeithiol a'r atebion posibl yn ogystal â'r effeithiau cysylltiedig ar blant. Mae disgwyl i'r adolygiad gael ei gomisiynu'n fuan a bydd yn adrodd yn ddiweddarach eleni.</p>	<p>Nghymru;</p> <ul style="list-style-type: none">• Ystyried anghenion y bobl ifanc mae hyn yn effeithio arnynt er mwyn canfod ble mae prinder llety addas; ac• Archwilio a oes angen newidiadau i'r system reoleiddio yng Nghymru er mwyn rhoi amddiffyniad cryfach i bobl ifanc. Mae angen cwblhau'r gwaith yn ystod y tymor Senedd hwn, gan gynnwys unrhyw newidiadau rheoliadol sy'n ofynnol. <p>Rwy'n dal i bryderu mwyfwy ynghylch y cynnydd yn nefnydd y lleoliadau hyn. Y rheswm am hynny yw y gallai plant yn y lleoliadau hyn fod heb y mesurau diogelu gor-redol a geir mewn lleoliadau cofrestredig a arolygir. Rydym wedi clywed am blant yn cael eu gosod mewn amrywiaeth o leoliadau dros dro, o Airbnbs i Garafanau. Rydym hefyd wedi</p>
--	--	--	--

			<p>clywed am blant sy'n cael eu gosod mewn darpariaeth newydd arbenigol, nad yw eto wedi cwblhau'r broses gofrestru, felly mae'r math o leoliadau a ddefnyddir yn amrywio.</p> <p>Rydym wedi codi'n pryderon gyda Llywodraeth Cymru ac AGC, a'u nodi yn ein hymateb i ymgynghoriad LIC ar ddeddfwriaeth sylfaenol.</p> <p>Rydym hefyd wedi ysgrifennu at Benaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan a chwrdd â nhw i drafod ein pryderon ynghylch llety heb ei gofrestru.</p> <p>Mae fy nhîm wrthi'n gweithio ar brosiect sy'n ceisio cyrraedd plant sy'n byw mewn lleoliadau heb eu cofrestru er mwyn deall eu profiadau'n well. Mae'n ddyddiau cynnar o ran y prosiect, ond rydym wedi cael cefnogaeth Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan i'n cynlluniau i greu</p>
--	--	--	---

			<p>cysylltiad â phlant.</p> <p>Mae ymateb Llywodraeth Cymru hefyd yn cyfeirio at “drefniadau comisiynu priodol ar y cyd sydd ar waith rhwng iechyd, gwasanaethau cymdeithasol ac addysg”. Mae adroddiadau Dim Drws Anghywir fy Swyddfa innau wedi galw ar Lywodraeth Cymru i greu lleoliadau ‘llety diogel’ newydd, a gomisiynir ar y cyd, i ymateb i anghenion cymhleth. Derbyniodd Llywodraeth Cymru yr argymhelliad ac mae gwaith yn digwydd ym mhob rhanbarth, ond mae’r cynnydd o ran sicrhau bod y lleoliadau hyn yn agor ac ar gael i bobl ifanc yng Nghymru yn dal yn araf. Ar ben hynny, mae Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol a’r asiantaethau sy’n rhan ohonynt wedi parhau i fynegi pryderon gyda’m swyddfa ynghylch y diffyg gorfodaeth i gomisiynu gwasanaethau ar y cyd, gydag asiantaethau unigol yn ‘gwarchod’ eu cyllidebau a’u</p>
--	--	--	--

			<p>penderfyniadau gwario eu hunain. Mae hynny'n rhwystro anghenion plant rhag cael eu diwallu mewn dull gwasanaethau cyhoeddus cyfannol, Cymru gyfan, ac rwyf wedi gofyn i'r Llywodraeth roi mwy o sylw i'r materion comisiynu hyn.</p>
	<p>Argymhelliad 19.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru gynnal a chyhoeddi dadansoddiad o'r defnydd o lety heb ei reoleiddio ar draws Cymru ar gyfer plant mewn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal hyd at 21 oed. Dylai'r dadansoddiad nodi nifer y plant a phobl ifanc mewn llety heb ei reoleiddio, a dosbarthu hynny rhwng llety y mae o'r farn sy'n darparu llety a chymorth o ansawdd (megis llety â chymorth y mae'n ofynnol iddo fodloni safonau tai), a llety nad yw'n gwneud hynny (megis llety gwely a brecwast, Airbnb, hosteli ac ati). Dylai'r dadansoddiad rannu'r data hwnnw</p>	<p>Mae Llywodraeth Cymru yn casglu data ynghylch nifer y plant 16 oed a hŷn sy'n gadael gofal yn ôl oedran a llety a'r dyddiad pan maent yn gadael gofal. Mae ein data ystadegol cyhoeddus ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2021 i 31 Mawrth 2022 yn dangos, o blith y 700 o bobl ifanc 16 oed a hŷn a adawodd ofal rhwng 1 Ebrill 2021 a 31 Mawrth 2022, fod 670 (96%) ohonynt mewn llety addas ar y dyddiad pan ddaeth eu gofal i ben. Ystyrir bod llety'n addas os yw'n cynnig darpariaeth saff, diogel a fforddiadwy i bobl ifanc. Mae cyfran y bobl ifanc sydd mewn llety addas wedi cynyddu o 92% yn 2016-17 pan ddechreuodd data gael eu casglu. Roedd 28% o bobl ifanc mewn llety addas gyda rhieni neu berthnasau ac roedd 26% mewn llety cyffredin heb gymorth ffurfiol. Yn gyffredinol, mae cyfran y bobl ifanc sydd mewn llety cyffredin heb gymorth ffurfiol wedi cynyddu ers 2018-19, yn ogystal â'r gyfran mewn llety pontio lled-annibynnol (tua 18%).</p> <p>Yn gyffredinol, mae cyfran y bobl ifanc sydd gyda rhieni</p>	<p>Rwy'n siomedig nad yw Llywodraeth Cymru wedi gallu ymrwymo i'r argymhelliad hwn.</p> <p>Yn 2020-21 ac eto yn 2021-22, cyflwynodd fy swyddfa argymhellion ar gyfer archwilio'r 'defnydd cyfredol o ofal heb ei reoleiddio i rai o dan 18 oed, ac ystyried pa newidiadau allai fod yn ofynnol i Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru), i gryfhau'r arolygu a'r rheoleiddio ar ddarpariaeth gofal a llety i rai o dan 18 oed, nad yw'n rhan o gwmpas y Ddeddf ar hyn o bryd.'</p> <p>Rhaid i bob plentyn o dan 16 oed sydd angen gofal fod mewn</p>

	<p>ymhellach yn ôl oedran a statws cyfreithiol y plant a'r bobl ifanc i ddangos yn glir faint sy'n destun gorchmynion gofal a faint sy'n gadael gofal. Ar ôl ei gwblhau, dylai Llywodraeth Cymru nodi ei safbwynt polisi mewn perthynas â llety heb ei reoleiddio, gan gynnwys y camau y mae'n bwriadu eu cymryd law yn llaw ag awdurdodau lleol i leihau'r defnydd o lety heb ei reoleiddio amhriodol yng Nghymru.</p>	<p>neu berthnasau, sy'n byw'n annibynnol ac mewn llety â chymorth addas, wedi gostwng dros y cyfnod hwn. Ystyrir bod llety gwely a brecwast yn anaddas hefyd, ac ystyrir bod mathau eraill o lety yn anaddas os ydynt yn amlwg yn golygu bod y person ifanc yn agored i risg o niwed neu allgáu cymdeithasol. Mae nifer a chyfran y gadawyr gofal sydd mewn llety anaddas wedi gostwng yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Gostyngodd nifer y gadawyr gofal sydd mewn llety anaddas 5 (14%) o 35 i 30 o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol, sy'n cyfateb i 4% o adawyr gofal mewn llety anaddas ar adeg gadael gofal yn ystod 2021-22. Dyma'r gyfran isaf ers i ddata ddechrau cael eu casglu yn 2016/17.</p> <p>Er ei bod yn anodd gweld o dan ba amgylchiadau y byddai plentyn dan 16 oed yn cael ei roi mewn gwasanaeth heb ei reoleiddio gan y byddai angen gofal arno a fyddai'n golygu y byddai angen cofrestru'r gwasanaeth, rydym yn awyddus i ddysgu o brofiad Lloegr o wahardd rhoi pobl dan 16 oed mewn lleoliadau heb eu rheoleiddio a byddwn yn parhau i adolygu hyn.</p>	<p>lleoliad cofrestredig a reoleiddir. Fodd bynnag, nid oes rhaid i rai pobl ifanc 16 ac 17 oed fyw mewn llety a reoleiddir, gan fod rhai yn gallu dechrau'r broses o adael gofal trwy fyw'n annibynnol o 16 oed ymlaen. Mae gadael gofal yn 16 ac 17 oed yn dal yn destun pryder i'm swyddfa, yn enwedig gan fod safon y llety yn gallu amrywio'n fawr. Er ein bod ni'n gwybod am rai lleoliadau cefnogol, ardderchog, gall rhai pobl ifanc fod yn agored iawn i niwed os ydynt yn byw mewn llety gwael heb lawer o gefnogaeth.</p> <p>Rwy'n croesawu cynigion yn ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar ddeddfwriaeth sylfaenol i fyfyrion ar reoliadau RISCA er mwyn diffinio 'gofal tebyg i riant' yn well. Fodd bynnag, mae'n aneglur pa gamau, os o gwbl, mae Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i archwilio mater pobl ifanc yn byw'n annibynnol o 16 ac 17 oed ymlaen er mwyn deall</p>
--	---	---	--

			<p>yn llawn effaith hynny ar bobl ifanc.</p> <p>Rwyf innau wedi dadlau o blaid grymuso plant a chlywed eu lleisiau mewn ffordd ystyrlon wrth archwilio'r mater hwn.</p>
	<p>Argymhelliad 20.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru fynd ati ar unwaith i ddadansoddi'r defnydd o Orchmynion Amddifadu o Ryddid ledled Cymru am y 24 mis diwethaf, yn ôl awdurdod lleol sydd â chyfrifoldeb dros y plentyn, oedran y plentyn a hyd y gorchymyn, a dylid ei gyhoeddi erbyn mis Rhagfyr 2023 fan bellaf. Dylai Llywodraeth Cymru a'r Gymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol gyhoeddi ar y cyd, erbyn mis Rhagfyr 2023 fan bellaf, gynllun gweithredu sy'n nodi sut y byddant yn lleihau'r defnydd o Orchmynion Amddifadu o Ryddid yng Nghymru. Rhaid i'r cynllun gweithredu gynnwys amserlenni a dyraniadau cyllid clir.</p>	<p>Bydd Llywodraeth Cymru yn cynnal dadansoddiad o'r defnydd o Orchmynion Amddifadu o Ryddid ledled Cymru am y 24 mis diwethaf, wedi'u dadansoddi yn ôl yr awdurdod lleol sydd â chyfrifoldeb dros y plentyn, oedran y plentyn a hyd y gorchymyn. Bydd canlyniadau'r dadansoddiad hwn yn bwydo i Raglen Trawsnewid Gwasanaethau Plant Llywodraeth Cymru.</p>	<p>Mae'n destun siom bod Llywodraeth Cymru wedi methu ymrwymo i elfen Cynllun Gweithredu yr argymhelliad hwn.</p> <p>Amddifadu plentyn o'u rhyddid yw un o'r dulliau mwyaf arwyddocaol o rwystro plentyn rhag cael eu hawliau. Ac eto, mewn blynyddoedd diweddar rydyn ni wedi gweld cynnydd yn y Llysoedd yn defnyddio'u 'hawdurdod cynhenid' i roi'r Gorchmynion hyn ar waith. Y rheswm am hynny yw'r diffyg lleoliadau addas sydd ar gael i bobl ifanc mewn llety diogel. Mae'n fater y mae'r llysoedd teulu wedi bod yn ei godi gyda fy swyddfa innau a Llywodraeth Cymru ers cryn amser, gan fod</p>

			<p>angen gweithredu ac ariannu i ymdrin ag argaeledd/â digonolrwydd lleoliadau.</p> <p>Mae'r Nuffield Trust wedi bod yn gwneud gwaith ar y defnydd o amddifadu o ryddid (DOLS) yng Nghymru a Lloegr, ac maent yn gweithio i gyhoeddi data ar hyn, er bod hynny ar lefel Cymru a Lloegr.⁷</p> <p>Mae'r defnydd o DOLS yn rhychwantu meysydd datganoledig a rhai heb eu datganoli. Gan fod Llywodraeth y Deyrnas Unedig wedi rhoi terfyn ar gynlluniau i symud oddi wrth y dull hwn⁸, gallai'r Pwyllgor elwa o geisio diweddariad ynghylch gwaith ehangach Llywodraeth Cymru i symud i ffwrdd oddi wrtho yng Nghymru.</p>
	Argymhelliad 22.	Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i ddeddfu yn	Yn 2016-17, cyflwynodd fy

⁷ <https://www.nuffieldfjo.org.uk/news/legal-outcomes-of-cases-at-the-national-deprivation-of-liberty-court>

⁸ [Written Statement: Update on the implementation of the Liberty Protection Safeguards \(5 April 2023\) | GOV.WALES](#)

	<p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno deddfwriaeth i godi'r trothwy uchaf ar gyfer yr holl gymorth a gynigir i bobl sy'n gadael gofal hyd nes eu bod yn 21 oed (fel y nodir yn adrannau 103 i 118 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, rheoliadau cysylltiedig, canllawiau a chodau ymarfer, gan gynnwys y cynllun Pan Fyddda i'n Barod) i 25 oed ar gyfer pobl sy'n gadael gofal categori 3, categori 5 a chategori 6.</p>	<p>nhymor y Senedd hon i sicrhau bod gan bob person sy'n gadael gofal hawl i Gynghorydd Personol hyd at 25 oed. Gellir gwneud y newidiadau hyn drwy Reoliadau o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Mae Llywodraeth Cymru eisoes wedi ysgrifennu at awdurdodau lleol am hyn, a'r disgwyliadau o ran y cyllid a ddarperir.</p> <p>Goblygiadau ariannol: Dim – bydd unrhyw gostau ychwanegol yn dod o gyllidebau rhaglenni presennol</p>	<p>Swyddfa argymhelliad i Lywodraeth Cymru i gyflwyno deddfwriaeth newydd a fyddai'n sicrhau cefnogaeth Cynghorydd Personol i bawb sy'n gadael gofal hyd at 25 oed.</p> <p>Er i arian gael ei ddarparu i Awdurdodau Lleol estyn hyn, nid yw'r gyfraith wedi cael ei newid i roi'r hawl hon ar waith i ymadawyr gofal. O ganlyniad, nid oes sail statudol i hyn. Byddwn yn croesawu amserlen bendant ar gyfer cyflawni'r ymrwymiad yma, cyn diwedd y Tymor Senedd hwn.</p> <p>O ran elfen Pan Fyddda i'n Barod yr argymhelliad hwn, nid yw'r estyniad yn rhywbeth mae fy Swyddfa wedi'i drafod gyda phobl ifanc, felly byddwn i'n croesawu ymgynghori pellach ag Ymadawyr Gofal ynghylch hyn. Fel y trafodir isod mewn perthynas ag argymhelliad 24, mae mynediad at y cynllun hwn yn rhywbeth mae fy Swyddfa wedi cyflwyno argymhellion yn</p>
--	--	--	--

			<p>ei gylch yn flaenorol.</p> <p>Mae'n debygol na fydd 'Pan Fydda i'n Barod' yn addas i bob person ifanc, felly rhaid i wella'r opsiynau eraill ar gyfer pobl ifanc barhau'n flaenoriaeth hefyd. Dyna pam rydyn ni wedi galw ar Lywodraeth Cymru i ddatblygu safonau cenedlaethol ar gyfer rhoi sylw i bryderon ynghylch safon, digonolrwydd, ac addasrwydd llety lled-annibynnol i bobl ifanc hyd at 25 oed sydd â phrofiad o ofal. Cynigiwyd hyn gan Grŵp Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol ar y cyd Llywodraeth flaenorol Cymru, ond mae'r cynnydd wedi dod i ben ar hyn o bryd.</p> <p>Mae Llywodraeth Cymru wedi derbyn yr argymhelliad uchod, ac wedi dweud wrthyn ni eu bod yn 'datblygu a defnyddio modelau amgen... i sicrhau bod pob person ifanc yn gallu byw mewn amgylchedd cefnogol'. Ond ychydig iawn o fanylion a gafwyd ynghylch beth yn union</p>
--	--	--	---

			<p>fydd y gwaith hwnnw.</p> <p>Fel y soniwyd ar hyd yr ymateb hwn, byddwn i'n croesawu mwy o eglurder ynghylch yr ymrwymadau hyn gan Lywodraeth Cymru, drwy sicrhau bod y cyfan yn cael ei gynnwys yn y ffordd ymlaen sy'n dangos sut bydd diwygiadau radical yn cael eu cyflwyno.</p>
	<p>Argymhelliad 23.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru ddiwygio adran 108 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a rheoliadau, canllawiau a'r cod ymarfer sy'n ymwneud â chynllun Pan Fydda i'n Barod i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymestyn y terfyn oedran ar gyfer pob person ifanc sy'n dymuno cymryd rhan yn y cynllun i 25 oed; a • dileu rhwystrau i'r cynllun, gan gynnwys y potensial i ddileu cymeradwyaeth gofalwyr maeth; y gostyngiad mewn taliadau i ofalwyr maeth; ac 	<p>Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod y gall y newid i fod yn oedolyn fod yn anoddach i adawyr gofal nag i lawer o'u cyfoedion o oedran tebyg. Felly mae'n bwysig bod y bobl ifanc hyn yn cael dilyniant pan fyddant yn oedolion. Bydd hyn yn helpu i sicrhau nad oes tarfu sydyn ar eu trefniadau byw, a allai gael effaith negyddol ar eu sefydlogrwydd emosiynol, eu haddysg, eu hyfforddiant neu eu cyflogaeth, neu ar eu gallu i ddatblygu sgiliau byw'n annibynnol. Felly, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i gefnogi'r cynllun Pan Fydda i'n Barod a sicrhau bod pob person ifanc sydd mewn gofal maeth yn cael cynnig cyfle i barhau i fyw gyda'u gofalwyr maeth y tu hwnt i'w pen-blwydd yn 18 oed, hyd at 21 oed, neu hyd at 25 oed os ydynt yn cwblhau rhaglen addysg neu hyfforddiant y cytunwyd arni. Rydym yn ymwybodol bod rhai heriau ynghlwm wrth y cynllun, ac yn ystod y Senedd hon byddwn yn cynnal adolygiad llawn o'r cynllun Pan Fydda i'n Barod</p>	<p>Mae'n allweddol sicrhau amserlenni a pharamedrau ar gyfer yr adolygiad hwn.</p> <p>Byddwn hefyd yn hoffi gweld yr adolygiad hwn yn cynnwys gofalwyr maeth. Os yw Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i estyn y cynnig hwn hyd at 25 oed, rhaid rhoi gwybod i ofalwyr maeth am y disgwyliad hwnnw ar y cyfle cyntaf yn y broses recriwtio, er mwyn sicrhau bod y rhai sy'n gofalu am blant yn deall hynny.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • ystyried sut y gallai pobl ifanc ymuno â'r cynllun a derbyn yr holl gymorth sydd ar gael iddynt heb orfod ymrwmo i gytundebau tenantiaeth gyda'u gofalwyr maeth. 	<p>gan fanteisio ar yr wybodaeth a gasglwyd am yr hyn sy'n gweithio'n dda a'r hyn nad yw'n gweithio, a chydweithio â'n rhanddeiliaid a defnyddwyr gwasanaethau ledled Cymru ar y newidiadau gofynnol.</p> <p>Fel rhan o'r adolygiad hwn, byddwn yn ystyried a oes angen diwygio'r ddeddfwriaeth bresennol a'r canllawiau presennol i gyflwyno newidiadau a fydd o fudd pellach i'n pobl ifanc a'r gofalwyr sy'n eu cefnogi, ochr yn ochr â darparu sylfaen gadarnach ar gyfer y cynllun Pan Fydda i'n Barod yng Nghymru. Ar yr un pryd, byddwn yn edrych ar ffyrdd o fonitro'r camau gweithredu er mwyn sicrhau dull mwy cyson ledled Cymru.</p> <p>Goblygiadau ariannol: Oes, byddai angen mesur cost comisiynu ac ymgymryd â'r adolygiad</p>	
	<p><i>Argymhelliad 24.</i></p> <p><i>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</i></p> <p><i>Dylai Llywodraeth Cymru gynnal adolygiad a chynnwys pobl ifanc â phrofiad o fod mewn gofal a rhanddeiliaid allweddol eraill i ganfod sut y gellir ymestyn Pan Fydda i'n Barod i bobl ifanc mewn gofal preswyl, y rhwystrau ynghlwm wrth hynny a pha gamau y gellir eu cymryd i oresgyn y rhwystrau hynny. Dylai'r adolygiad adrodd erbyn mis</i></p>	<p>Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i gynnal adolygiad llawn o'r cynllun Pan Fydda i'n Barod yn ystod tymor y Senedd hon, gan ddefnyddio'r wybodaeth a gasglwyd am yr hyn sy'n gweithio'n dda a'r hyn nad yw'n gweithio, a chydweithio â'n rhanddeiliaid a defnyddwyr gwasanaethau ledled Cymru mewn perthynas â'r newidiadau gofynnol. Fel rhan o'r adolygiad hwn, bydd ystyriaeth yn cael ei rhoi i ddichonoldeb ymestyn y cynllun Pan Fydda i'n Barod i bobl ifanc mewn gofal preswyl.</p> <p>Bydd y gwaith yn cael ei wneud yn ystod tymor y Senedd hon gyda'r bwriad o wneud unrhyw newidiadau deddfwriaethol angenrheidiol yn ystod rhaglen</p>	<p>Mae hyn yn rhywbeth godwyd gan fy Swyddfa yn 2016-17, pan wnaethon ni argymell i Lywodraeth Cymru fod cefnogaeth gyfatebol i'r cynllun Pan Fydda i'n Barod yn cael ei datblygu ar gyfer y rhai sy'n gadael gofal preswyl.</p> <p>Mae'n siom nad yw'r gwaith angenrheidiol i ddarparu cefnogaeth gyfatebol i ymadawyr gofal sy'n gadael cartrefi preswyl wedi gwneud</p>

	<p><i>Rhagfyr 2023 fan bellaf.</i></p>	<p>ddeddfwriaethol nesaf y Senedd.</p> <p>Goblygiadau ariannol: Oes, byddai angen mesur y gost o gomisiynu ac ymgymryd â'r adolygiad, ochr yn ochr ag unrhyw gostau sy'n gysylltiedig â newidiadau i'r cynllun yn y dyfodol.</p>	<p>cynnydd, er i Lywodraeth Cymru ei dderbyn yn 2016/17.</p> <p>Mewn ymateb i'n hadroddiad blynyddol diweddaraf, mae Llywodraeth Cymru wedi nodi eu bod yn 'datblygu a defnyddio modelau amgen... i sicrhau bod pob person ifanc yn gallu byw mewn amgylchedd cefnogol'. Ond ychydig iawn o fanylion a gafwyd ynghylch beth yn union fydd y gwaith hwnnw.</p> <p>Ers cyflwyno'r argymhelliad hwn, rydym wedi gweld cynnydd sylweddol yn nifer y plant a'r bobl ifanc sy'n byw mewn llety heb ei gofrestru. O ganlyniad, mae cyfran o ymadawyr gofal na fydd ganddynt berthynas â gofalwyr maeth y gallan nhw ddibygnu arni ar gyfer lleoliad Pan Fydda i'n Barod, ond sy'n dal yn debygol o fod angen lefel uchel o gefnogaeth ar ôl cyrraedd 18 oed. Mae angen felly i unrhyw adolygiad gymryd hyn i ystyriaeth, a sicrhau ein bod yn</p>
--	--	--	--

			cynnig ystod eang o opsiynau llety cefnogol i bobl ifanc ag anghenion mwy cymhleth.
	<p><i>Argymhelliad 25.</i></p> <p><i>Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Fel rhan o ddiwygiadau ymbarél i rianta corfforaethol (gweler Diwygiad Radical 3), ac fel rhan o'i diwygiadau arfaethedig i deddfwriaeth tai, dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno deddfwriaeth i wneud y canlynol:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>• Diwygio Deddf Tai 1996 i sicrhau mai pobl sydd â phrofiad o fod mewn gofal sydd â'r brif flaenoriaeth wrth ddyrannu tai.</i> <i>• Diwygio Deddf Tai 1996 i ddatgan y dylid diystyru 'cysylltiad lleol' ar gyfer pobl sydd â phrofiad o fod mewn gofal.</i> <i>• Diwygio Deddf Tai (Cymru) 2014 i sicrhau bod pobl dros 21 oed sydd â phrofiad o fod mewn gofal yn cadw statws "angen blaenoriaethol" pan fyddant yn ddigartref.</i> 	<p>Mae ein Rhaglen Lywodraethu yn cynnwys ymrwymiad i ddiwygio cyfraith tai a gweithredu argymhelliad y Grŵp Gweithredu ar Ddigartrefedd i ddiwygio gwasanaethau digartrefedd yn sylfaenol er mwyn canolbwyntio ar atal ac ailgartrefu cyflym. Er mwyn datblygu'r ymrwymiad hwn mae Panel Adolygu Arbenigol wedi'i sefydlu i adolygu a gwneud argymhellion ar gyfer diwygio deddfwriaethol. Cafodd y panel ei gynnull ym mis Awst 2022 a bydd yn adrodd ym mis Awst 2023.</p> <p>Fel rhan o'i drafodaethau, mae'r panel wedi ystyried y profiad o ddigartrefedd i'r rhai sy'n gadael gofal a pha fesurau atal wedi'u targedu, a hwylusir naill ai drwy deddfwriaeth neu drwy dulliau polisi ehangach, fyddai'n atal digartrefedd yn well i'r grŵp hwn. Ar ôl derbyn adroddiad terfynol y Panel Adolygu Arbenigol, bydd Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi Papur Gwyn, a fydd yn nodi ein cynigion ar gyfer newid deddfwriaethol i sicrhau bod digartrefedd yn cael ei atal ar gyfer y rhan fwyaf o'r rhai sy'n wynebu risg; ac i sicrhau, pan na ellir ei atal, ei fod yn anaml, yn fyr, ac nad yw'n digwydd dro ar ôl tro.</p> <p>Mae argymhellion y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg wedi llywio trafodaethau parhaus y panel a'r gwaith datblygu cyfochrog ar y Papur Gwyn ac rydym wedi</p>	<p>Mae'n destun siom nad oes ymrwymiad cliriach gan Lywodraeth Cymru i roi sylw i'r mater hwn.</p> <p>Mae fy ngwasanaeth Ymchwiliadau a Chyngor wedi derbyn nifer o ymholiadau sy'n dangos yr heriau mae pobl ifanc â phrofiad o ofal yn dal i'w hwynebu wrth geisio cael mynediad at dai neu gymorth gyda thai gan yr Awdurdod Lleol y lleolwyd nhw ynddo wrth gyrraedd oed gadael gofal. Mae hyn yn aml yn codi pan fydd Rhieni Corfforaethol (yr Awdurdod Lleol) wedi rhoi person ifanc mewn lleoliad y tu allan i'w hawdurdod cartref. Nid yw'r telerau a'r asesiadau o ran 'angen blaenoriaeth' a 'chysylltiad lleol' yn glir yn achos pobl ifanc â phrofiad o ofal, yn arbennig os ydyn nhw wedi bod yn byw tu allan i'w hawdurdod</p>

	<p>• <i>Diwygio Deddf Tai (Cymru) 2014 fel na ellir cyfeirio pobl sydd â phrofiad o fod mewn gofal sy'n wynebu digartrefedd at awdurdod lleol arall ar sail 'cysylltiad lleol' os nad ydynt yn dymuno i hynny ddigwydd.</i></p>	<p>ymrwymo i weithredu i atal digartrefedd i'r rhai sydd â phrofiad o fod mewn gofal drwy'r diwygiadau hyn.</p> <p>Goblygiadau ariannol: Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol o ganlyniad i'r ymateb i'r argymhelliad hwn.</p>	<p>cartref.</p> <p>Gallai Llywodraeth Cymru gymryd camau mwy pendant yn y maes hwn, sy'n dal i achosi cymhlethdodau i bobl ifanc.</p>
<p>Gwrthod</p>	<p>Argymhelliad 1.</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno deddfwriaeth sy'n defnyddio'r dull deddfwriaethol a ddefnyddiwyd ar gyfer Deddf Lefelau Staff Nyrso (Cymru) 2016 i osod dyletswydd ar awdurdodau lleol i gyfrifo uchafswm y llwythi achosion ar gyfer gweithwyr cymdeithasol plant sy'n galluogi gwaith cymdeithasol effeithiol, sy'n canolbwyntio ar berthnasoedd, ac i gymryd pob cam rhesymol i gynnal y llwythi achosion hynny ar gyfer holl weithwyr cymdeithasol plant.</p>	<p>Rydym yn hynod ddiolchgar am y gwaith y mae gweithwyr cymdeithasol yn ei wneud bob dydd i gefnogi pobl sy'n wynebu sefyllfaoedd heriol a'u helpu i fyw bywydau mwy boddhaus ac annibynnol. Mae Brexit, adfer o'r pandemig, a'r argyfwng costau byw presennol yn cyflwyno heriau pellach i weithwyr cymdeithasol, ac rydym yn parhau i fod yn ymrwymedig i'w cefnogi drwy ddatblygu eu hymarfer proffesiynol a'u lles. Rydym yn cydnabod bod llwythi achosion uchel yn un o'r ffactorau allweddol sy'n rhoi pwysau ar weithwyr cymdeithasol, gan effeithio ar safonau gwasanaeth a boddhad swydd. Rheolir llwythi achosion ar lefel weithredol, a dylid dyrannu achosion yn seiliedig ar wybodaeth, profiad a llwyth gwaith y gweithwyr cymdeithasol, a'r hyn sy'n bwysig i blant a theuluoedd. Mae cymhlethdod achosion yn amrywio'n sylweddol, ac felly gallai fod yn wrthgynhyrchiol pennu uchafswm y llwythi achosion ar gyfer gweithwyr cymdeithasol. Mae Gofal Cymdeithasol Cymru eisoes yn cynnal ymarfer cwmpasu, sy'n edrych ar ddulliau cynllunio'r gweithlu ar draws pob un o'r 22 awdurdod. Mae hyn yn cynnwys cyfweiliadau â sefydliadau cenedlaethol allweddol a rhanddeiliaid, ac adolygiad o arferion gorau. Mae Gofal Cymdeithasol</p>	<p>Rwy'n cefnogi'r egwyddor y tu ôl i'r argymhelliad hwn i archwilio mesurau sy'n gallu helpu i ddatblygu ymarfer gwaith cymdeithasol ar sail perthnasoedd.</p> <p>Fodd bynnag, nid yw'r cynnig penodol i gyflwyno uchafswm llwyth achosion yn rhywbeth rwyf wedi'i drafod gyda phlant na'r rhai sy'n eu cefnogi.</p> <p>Rydym wedi rhoi pwysau'n barhaus ar Lywodraeth Cymru i gasglu a monitro data ar nifer y gweithwyr cymdeithasol mae plentyn yn cael yn ystod eu taith gyda'r gwasanaethau cymdeithasol, er mwyn bwrw goleuni ar y mater hwn. Ar hyn o bryd, mae nifer y lleoliadau a gaiff person ifanc o fewn</p>

		<p>Cymru hefyd yn ymgymryd â gwaith i archwilio trefniadau hyfforddiant, cynefino a chymorth ar gyfer gweithwyr cymdeithasol newydd gymhwyso ledled Cymru. Mae'r canllawiau presennol ar gyfer Y tair blynedd gyntaf o ymarfer gweithwyr cymdeithasol newydd gymhwyso (gofalcymdeithasol.cymru) yn cynnwys cymhlethdod gwaith. Mae disgwyl adolygiad yn ddiweddarach eleni. I gydnabod y pwyntiau a godwyd yn yr adroddiad hwn sy'n ymwneud â llwythi achosion, bydd Llywodraeth Cymru, gan weithio gyda Gofal Cymdeithasol Cymru a rhanddeiliaid gwaith cymdeithasol eraill yn ystyried y ffordd orau o gefnogi'r gwaith o ddyrannu a rheoli llwythi achosion. Byddwn yn gweithio gydag awdurdodau lleol ac eraill sy'n cyflogi gweithwyr cymdeithasol i ddeall yn well sut maen nhw'n rheoli llwythi achosion ar hyn o bryd, gan gynnwys sefydliadau yng Nghymru a meysydd eraill lle mae polisïau o ran llwythi achosion eisoes ar waith, ac yn tynnu ar dystiolaeth o'r hyn sy'n gweithio. Wrth wneud hynny, byddem yn ystyried sut i gefnogi'r hyn sy'n bwysig i blant a theuluoedd ac anghenion lles y gweithlu gwaith cymdeithasol.</p>	<p>blwyddyn yn cael ei fesur, ond nid faint o weithiau mae'r gweithiwr cymdeithasol yn newid. Mae trosiant gweithwyr cymdeithasol yn golygu bod rhaid i bobl ifanc rannu eu storïau droeon gyda phobl newydd, a cheisio datblygu perthnasoedd newydd llawn ymddiriedaeth. Mae hyn yn cael effaith sylweddol ar bobl ifanc, yn gwneud iddyn nhw deimlo eu bod nhw ddim yn bwysig ac nad ydyn nhw'n haeddu'r lefel gyson hon o gefnogaeth, felly mae'n rhywbeth sydd wedi cael ei ailadrodd gyda'm swyddfa pan fyddwn ni'n ymgysylltu â phobl ifanc sydd â phrofiad o ofal. Mae hwn yn bwyt allweddol o ran "beth sy'n bwysig i blant" y mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn ymwybodol ohono ers blynnyddoedd lawer bellach.</p>
	<p><i>Argymhelliad 2.</i></p> <p><i>Dylai Llywodraeth Cymru fynd ati ar unwaith i ddechrau ymgynghori ar</i></p>	<p>Social Care Wales (SCW) is currently consulting on a Workforce Strategy Action Plan 2023-26 that will support implementation of the second phase of the 10 year Health and Social Care Workforce Strategy</p>	<p>Fel uchod.</p>

	<p><i>gynllun digonolrwydd y gweithlu cynhwysfawr i lywio'r gwaith o ddatblygu a gweithredu deddfwriaeth ar uchafswm y llwythi achosion ar gyfer gweithwyr cymdeithasol plant. Dylai'r cynllun digonolrwydd dynnu ar ganfyddiadau adroddiadau a gwblhawyd yn ddiweddar ar y gweithlu gofal cymdeithasol, ac adeiladu arnynt, a dylai ystyried y canlynol:</i></p> <ul style="list-style-type: none"><i>• llwybrau i mewn i waith cymdeithasol, gan gynnwys prentisiaethau a mathau eraill o lwybrau galwedigaethol i gymhwyster;</i><i>• cyflog, telerau ac amodau, gan gynnwys dichonoldeb a manteision ymestyn gweithio hyblyg;</i><i>• llwybrau gyrfa, gan gynnwys sut i gadw ymarfer rheng flaen ochr yn ochr â chamu ymlaen i rôl reoli neu arbenigedd fel ffordd o gadw profiad llwyth achosion a blaenoriaethu amser cyswllt gyda theuluoedd;</i><i>• dull cenedlaethol posibl o fynd i'r afael â chyflog ac amodau gweithwyr cymdeithasol, megis yr un sy'n goruchwyllo cyflogau ac</i>	<p>Workforce strategy which includes social workers. The Social Work Workforce Plan interprets the strategy for social work, and breaks it down into actions and goals. This is reviewed annually, and we will incorporate feedback from the wider workforce consultation.</p> <p>The workforce strategy looks at workforce supply and shape, and improvements have been made in a number of areas such as the increase to the social worker bursary. SCW is undertaking work with local authorities to ascertain current workforce planning approaches for social services and areas in need of development of the future. These findings will be published later in 2023.</p> <p>A wide range of work is being undertaken to improve the working conditions, training, and options for social workers, such as the social work qualifying (direct entry) sponsored positions for existing employees to progress into social work positions, and a pathway from the vocational social services practitioner (SSP) into gaining a Social Work practice qualification.</p>	
--	--	---	--

	<p><i>amodau staff addysgu yng Nghymru, er mwyn sicrhau cysondeb ac uniondeb ar draws awdurdodau lleol.</i></p>		
	<p>Argymhelliad 3.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru lobïo Llywodraeth y DU i ddiwygio adran 4 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010 i ychwanegu 'profiad o fod mewn gofal' fel nodwedd warchoddedig.</p>	<p>Mae Llywodraeth Cymru yn ymwybodol o'r stigma a wynebir yn aml gan blant a phobl ifanc sydd â phrofiad o fod mewn gofal yn eu bywydau o ddydd i ddydd. Roedd hwn yn faes a drafodwyd gan Weinidogion gyda'r llysgenhadon ifanc yn yr uwchgynhadledd gyntaf ar gyfer plant a phobl ifanc mewn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal ym mis Rhagfyr, y llynedd. Wrth lofnodi datganiad yr uwchgynhadledd ar 10 Mai, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i weithio tuag ddileu'r stigma hwn.</p> <p>Y Siarter Rhianta Corfforaethol, a gyhoeddwyd ar 29 Mehefin, yw ein cam cyntaf tuag at gyflawni hyn. Un o brif egwyddorion y Siarter y bydd sefydliadau'n cofrestru i'w chyflawni yw "Dileu Stigma – byddwn yn cydnabod plant a phobl ifanc sydd â phrofiad o ofal am bwy ydyn nhw, nid dim ond oherwydd eu profiad o fod mewn gofal. Mae hyn oherwydd bod gan bob plentyn hawl i beidio â gorfod dioddef gwahaniaethu yn ei erbyn".</p>	<p>Nid yw hwn yn bwnc rwyf wedi'i drafod gyda phlant a phobl ifanc, gan fod fy nghylch gorchwyl yn fy atal rhag ymgymryd â gwaith sy'n syrthio y tu allan i gwmpas pwerau datganoledig.</p> <p>Fodd bynnag, rwy'n ymwybodol bod Comisiynydd Plant Lloegr yn cynnal arolwg ar y mater hwn gyda phobl ifanc ar hyn o bryd.</p> <p>Byddwn i'n annog Llywodraeth Cymru i fonitro canlyniadau'r arolwg hwn, a phlant Cymru a'r sefydliadau sy'n eu cefnogi i fod yn rhan ohono, gan y gallai hynny ddarparu llwybr gwahanol ar gyfer symud y gwaith hwn ymlaen, wedi i Lywodraeth Cymru wrthod yr argymhelliad hwn.</p> <p><u>Cefndir: Your views on care</u></p>

			<u>experience as a protected characteristic</u> <u>(smartsurvey.co.uk)</u>
	<p>Argymhelliad 6.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru nodi mewn canllawiau statudol, neu fel arall, y gofynion ar gyrff cyhoeddus perthnasol, y trydydd sector a darparwyr annibynnol i gasglu a chyhoeddi data ar bob agwedd ar y system ofal, yn ychwanegol at y data sydd eisoes yn cael ei gyhoeddi, gan gynnwys y bylchau data a amlygir yn yr adroddiad hwn. Rhaid ymgynghori â rhanddeiliaid yn cynnwys academyddion fel mater o flaenoriaeth i lywio'r hyn sydd ei angen. Dylai'r canllawiau fod yn sensitif i bryderon nifer o bobl sydd â phrofiad o fod mewn gofal am eu statws gofal a'r stigma maent yn ei wynebu, a nodi'r canllawiau diogelu data arfer gorau yn unol â hynny. Dylai'r data gael ei wirio gan Lywodraeth Cymru, a chael ei gyhoeddi mewn fformat hygrych bob chwarter o leiaf lle mae'n</p>	<p>Mae Llywodraeth Cymru yn cynnal ystod o ymarferion casglu data mewn perthynas â gofal cymdeithasol plant. Mae'n cynnal tri ymarfer casglu data bob blwyddyn. Mae dau ohonynt ar lefel unigol ac yn cwmpasu pob plentyn sy'n derbyn gofal a chymorth tra mae'r trydydd yn canolbwyntio'n benodol ar blant sy'n derbyn gofal. Mae hefyd yn cynnal ymarfer casglu data mawr mewn perthynas â pherfformiad a gweithgarwch awdurdodau lleol, sy'n cynnwys dros 50 o eitemau data ar blant yn benodol. Bydd Arolygiaeth Gofal Cymru hefyd yn siarad â phlant ac yn archwilio eu profiadau fel rhan o'u harolygiadau. Ar hyn o bryd, mae Grŵp Cyflawni'r Rhaglen Trawsnewid Gwasanaethau Plant yn adolygu'r broses casglu data fel rhan o'i waith ar fetrigau ar gyfer gwasanaethau plant er mwyn mesur cynnydd yn fwy effeithiol wrth inni drawsnewid gwasanaethau plant yng Nghymru.</p>	<p>Mae'n destun siom bod yr argymhelliad hwn wedi cael ei wrthod, yng ngoleuni'r ffaith bod Llywodraeth Cymru wrthi ar hyn o bryd yn adolygu casglu data fel rhan o'i llif gwaith Trawsnewid.</p>

	ymwneud â'r gweithlu gofal cymdeithasol, ac yn flynyddol o leiaf ar gyfer yr holl ddata arall.		
	<p>Argymhelliad 12.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Dylai Llywodraeth Cymru gyflwyno deddfwriaeth i ddarparu hawl statudol i blant mewn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal i gymorth eiriolaeth annibynnol, hirdymor ar sail 'optio allan'. Dylid neilltuo eiriolwr i bob plentyn pan fydd yn mynd i mewn i'r system ofal i ddarparu cymorth eiriolaeth hirdymor ar draws ystod o faterion, a dylai barhau hyd nes y bydd y plentyn yn peidio â bod yn 'ymadawr gofal'. Gallai plant a phobl ifanc optio allan (ac yna optio i mewn yn ddiweddarach) os dymunant, ond rhaid iddynt fod ag eiriolwr neu ddarparwr penodedig bob amser yn ystod eu cyfnod mewn gofal.</p>	<p>Mae ein Dull Cenedlaethol ar gyfer Eiriolaeth Statudol eisoes yn darparu hawl statudol i gymorth eiriolaeth annibynnol, hirdymor sy'n galluogi plant mewn gofal a'r rhai sy'n gadael gofal i allu optio i mewn ac allan fel y dymunant. Caiff hyn ei fonitro gan y Fforwm Darparwyr Cenedlaethol dan gadeiryddiaeth Llywodraeth Cymru. Un o elfennau craidd y Dull Cenedlaethol yw'r Cynnig Gweithredol sy'n darparu hawl hirdymor absoliwt i eiriolaeth gan Eiriolwr Proffesiynol Annibynnol statudol fel rhan o lwybr clir a chyson i ddarparu eu hawliau. Mae'r llwybr hwn wedi'i nodi'n fanwl yn yr adroddiad Etifeddiaeth a gyhoeddwyd gan y Grŵp Gorchwyl a Gorffen Eiriolaeth yn haf 2022. Mae'n sicrhau bod gweithwyr cymdeithasol yn hysbysu plant am eu hawl i eiriolaeth, yn eu helpu i ddeall pwysigrwydd a manteision eiriolaeth a chyda chaniatâd y plentyn, mae'n hwyluso cyswllt annibynnol rhwng y plentyn a'r gwasanaeth eiriolaeth. Mae'r gwasanaeth eiriolaeth yn cysylltu'n annibynnol â'r plentyn i gwrdd â nhw ac i wneud y Cynnig Gweithredol cyn cadarnhau gyda'r awdurdod lleol a yw'r cynnig wedi'i dderbyn neu ei wrthod. Mae'r adroddiad Etifeddiaeth yn glir ac yn cadarnhau nad '...yw optio allan yn golygu nad oes gan y plentyn neu'r person ifanc hawl i eiriolwr mwyach. Os bydd y plentyn neu'r person ifanc yn penderfynu maes o law ei fod eisieu eiriolaeth, bydd y gweithiwr cymdeithasol yn rhoi ei fanylion i'r gwasanaeth</p>	<p>Trwy bresenoldeb fy Swyddfa yn y Grŵp Darparwyr Eiriolaeth Plant a Phobl Ifanc rwyf wedi dod yn gyfarwydd â'r galwadau am archwilio heriau gweithredu, yn arbennig lle bo'r ymateb i'r Cynnig Gweithredol yn araf.</p> <p>Rwy'n siomedig na lwyddwyd i gael hyd i dir canol yn achos yr argymhelliad hwn.</p> <p>Er enghraifft, nid Llywodraeth Cymru sy'n casglu'r data ynghylch faint sy'n derbyn y Cynnig Gweithredol ar hyn o bryd, felly gallai fod anghysondeb o ran adrodd a monitro. Dyma un newid y gallai Llywodraeth Cymru ei ystyried.</p> <p>Os oes anawsterau ymarferol yn codi yn achos y Cynnig Gweithredol, dylai Llywodraeth Cymru edrych ar ganllawiau diwygiedig a/neu gynnal digwyddiadau i geisio sefydlu</p>

		<p>eiriolaeth i drefnu cyfarfod cychwynnol gyda'r plentyn neu'r person ifanc'. Rydym yn cytuno'n llwyr â datganiad y Pwyllgor bod rhaid i leisiau plant gael eu clywed. Rydym yn rhannu'r safbwynt hwnnw ac yn parhau i archwilio sut y gallwn barhau i weithio i sicrhau bod y lleisiau hynny'n cael eu clywed. Bydd y Siarter Rhianta Corfforaethol yn chwarae rhan hanfodol wrth hyrwyddo lleisiau plant a'r Cynnig Gweithredol fel rhan o'r Dull Cenedlaethol.</p>	<p>dull gweithredu cyson sy'n cydymffurfio ar draws Cymru. Dylai hynny edrych hefyd ar sut caiff y Cynnig ei hwyluso ar gyfer plant iau, y rhai ag anableddau dysgu dwys a lluosog, a'r rhai nad yw'r Saesneg yn iaith gyntaf iddynt. Ar ben hynny, er bod hawl i eiriolaeth ar unrhyw adeg yn ystod y daith trwy ofal, mae'n hanfodol cael gwybod pryd a sut mae'r Cynnig yn cael ei ailgyflwyno ar gyfer pobl ifanc nad ydynt o reidrwydd yn dymuno manteisio ar eiriolaeth wrth gael eu derbyn i'r system. Mae llawer o weithwyr proffesiynol yn ymwneud â bywyd plentyn a gall fod yn gyfnod llethol pan fydd newid lleoliad yn digwydd, er enghraifft, ond dylid mynd ati'n barhaus i adolygu'r Cynnig Gweithredol, gyda'r Swyddog Adolygu Annibynnol (IRO) o bosib yn cyflawni rôl oruchwylio, i sicrhau nad yw'r cynnig yn cael ei golli ar ôl yr achlysur cyntaf.</p>
--	--	--	---

	<p>Argymhelliad 13.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell: Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod pob plentyn mewn cartref gofal preswyl yng Nghymru yn cael mynediad at eiriolaeth breswyl ac eiriolaeth unigol drwy:</p> <ul style="list-style-type: none">• ddiwygio'r trefniadau sydd ar waith o dan Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016 i wneud darparu eiriolaeth breswyl ym mhob cartref plant (gan ddarparu'r eiriolaeth cofrestredig dan gontract) yn ofyniad cofrestru fel darparu'r cartrefi gofal plant yng Nghymru• gweithio gyda llywodraethau eraill y DU yn ôl yr angen i sicrhau bod pob plentyn sy'n hynu o'r tu allan i Gymru, ond sydd wedi'i leoli mewn cartref gofal preswyl yng Nghymru, yn cael cynnig eiriolwr unigol	<p>Mae ein Dull Cenedlaethol ar gyfer Eiriolaeth Statudol yn rhoi mynediad at eiriolwr i bob plentyn sy'n derbyn gofal preswyl yng Nghymru a'r tu allan i Gymru. Mae Llywodraeth Cymru wedi ailddatgan yn gyson bod eiriolaeth yn hanfodol i amddiffyn hawliau plant a phobl ifanc ac i sicrhau bod eu barn, eu dymuniadau a'u teimladau yn cael eu clywed a'u parchu ac yr ymateb iddynt. Rydym wedi ymgorffori'r hawliau hynny yn ein deddfwriaeth a'n canllawiau ar draws portffolios y Gweinidogion ac wedi cydgyhyrchu trefniadau partneriaeth sy'n rhoi'r hawliau hynny ar waith drwy ein Dull Cenedlaethol ar gyfer Eiriolaeth Statudol i sicrhau y gellir cyflawni ein disgwyliadau a rennir. Mae ein Dull Cenedlaethol yn cynnwys Cynnig Gweithredol clir a diamwys o eiriolaeth i bob plentyn mewn gofal, nid yn unig y rhai mewn lleoliadau preswyl, ond hefyd y rhai mewn trefniadau maethu neu ofal gan berthynas. Mae ein Dull Cenedlaethol hefyd yn sicrhau'r un hawliau i Eiriolaeth Broffesiynol Annibynnol i'r rhai a allai fod yn destun trefniadau neu ymholiadau diogelu, yn ogystal â phob plentyn a pherson ifanc fel rhan o ddyletswyddau ehangach awdurdodau lleol i ddarparu gofal a chymorth iddynt o dan ein Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Gall eiriolaeth dda gael effaith ddofn ar fywydau plant a phobl ifanc. Drwy Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru), rydym wedi datblygu a chyflwyno disgrifyddion clir i reoleiddio Eiriolaeth Broffesiynol Annibynnol sy'n rhagnodi safonau ynghylch y gwasanaeth a ddarperir yn ogystal â'r darparu'r gwasanaeth a'r unigolyn cyfrifol.</p>	<p>Mae'n destun siom bod Llywodraeth Cymru wedi gwrthod yr argymhelliad hwn. Er bod holl blant Cymru yn cael mynediad at y dull gweithredu cenedlaethol a'r Cynnig Gweithredol, yn ymarferol os lleolir plentyn gryn bellter o'u cartref neu'r awdurdod lleol sy'n canfod lle iddynt, gall hynny effeithio ar eu mynediad at waith cymdeithasol rheolaidd neu gysylltiadau eiriolaeth, gan fod teithio yn rhwystr pwysig. Nid oes trefniadau cyfatebol ar waith rhwng awdurdodau lleol i gomisiynu eiriolwyr lleol, er enghraifft, er bod modd i wasanaethau megis nysio plant sy'n derbyn gofal, o dan rai amgylchiadau, gael eu cynnig gan aelod staff lleol i'r lleoliad, trwy drefniant ymlaen llaw.</p> <p>Bu TGP Cymru yn mynegi pryderon ers meitin ynghylch mynediad at eiriolaeth annibynnol mewn cartrefi preswyl preifat. Trwy eu gwaith ymchwil 'Out of Sight – Out of</p>
--	---	---	--

		<p>Rydym wedi sefydlu a chyflwyno systemau eraill i alluogi i blant gael eu clywed ac i'w barn, eu dymuniadau a'u teimladau gael eu gweithredu arnynt. Rydym yn gweithio i gryfhau rôl y Rhiant Corfforaethol drwy'r Siarter Rhianta Corfforaethol a gyhoeddwyd ar 29 Mehefin. Mae gan bob plentyn sy'n derbyn gofal Swyddog Adolygu Annibynnol i wrando arnynt a gweithredu fel eu hyrwyddwr personol wrth ddwyn gweithwyr proffesiynol a gwasanaethau i gyfrif a sicrhau bod y dyletswyddau sy'n ddyledus i'r plant hynny'n cael eu cyflawni'n gynhwysfawr ac yn gyson. Fodd bynnag, bydd Llywodraeth Cymru yn trafod darpariaeth eiriolaeth gyda llywodraethau eraill y DU i sicrhau bod pob plentyn sy'n byw y tu allan i Gymru ond sy'n cael ei leoli mewn cartref gofal preswyl yng Nghymru yn cael cynnig eiriolwr unigol</p> <p>.</p>	<p>Rights', canfuwyd bod 100% o gartrefi plant awdurdodau lleol yn comisiynu gwasanaeth eiriolaeth oedd yn ymweld yn rheolaidd, o gymharu â 5-10% o gartrefi plant yn y sector annibynnol.⁹ Gan fod mwyafrif cartrefi plant Cymru yn y sector annibynnol, mae'n bwysig nad oes system 'dwy haen' ar waith, yn ôl sut mae eich lleoliad yn cael ei gomisiynu/ddarparu.</p> <p>Yn dilyn y gwaith ymchwil yma, mae TGP Cymru wedi galw am wneud trefniadau eiriolaeth trwy ymweliad yn ofynnol ar gyfer Cofrestru ac Arolygu gydag Arolygiaeth Gofal Cymru, er mwyn sicrhau bod yr hawl hon wedi'i gwreiddio'n ddyfnach mewn gwasanaethau i blant agored i niwed. Mae hwn yn argymhelliad rwy'n ei gefnogi.</p> <p>Yn yr un modd, pan wyf wedi</p>
--	--	---	--

⁹ <https://www.tgpcymru.org.uk/evaluation-of-covid-19-residential-visiting-advocacy-project/>

			<p>ymweld â chartrefi plant lle mae eiriolydd yn ymweld yn rheolaidd, mae'r plant a'r bobl ifanc sy'n byw yn y lleoliadau hynny wedi gwneud defnydd da ohonyn nhw.</p> <p>Mae'n destun siom nad yw Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i archwilio'r mater hwn ymhellach, er mwyn sicrhau y gallwn ni fod yn hyderus bod pob plentyn sydd â hawl i eiriolaeth yn ei derbyn.</p> <p>Mae'n bwysig osgoi cymharu â Swyddogion Adolygu Annibynnol ac Eiriolwyr Annibynnol hefyd. Mae ceisio cefnogaeth i fynychu cyfarfodydd yn aml yn un o'r prif resymau pam mae plant yn dymuno derbyn y Cynnig Gweithredol ar gyfer eiriolaeth.</p>
	<p>Argymhelliad 27.</p> <p>Mae'r Pwyllgor yn argymhell:</p> <p>Fel rhan o ddiwygiadau ymbarél i</p>	<p>Mae Deddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) yn gosod dyletswydd ar y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil i hyrwyddo addysg drydyddol i "grwpiau nad oes ganddynt gynrychiolaeth ddigonol" ac mae'n ei gwneud yn ofynnol i'r Comisiwn fod ag amod cofrestru</p>	<p>Dylid ystyried newid y canllawiau atodol i sicrhau ei bod yn gwbl ddealliedig bod y dehongliad o 'grwpiau a dangynrychiolir' yn cynnwys</p>

	<p>rianta corfforaethol (gweler diwygiad radical 3), dylai Llywodraeth Cymru ddiwygio Deddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022 i wneud y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none">• gosod dyletswydd i hyrwyddo addysg drydyddol i bobl â phrofiad o fod mewn gofal; ac• ychwanegu amod cofrestru gorfodol sy'n ymwneud â hyrwyddo cyfranogiad, cadw, lleihau bylchau, cyrhaeddiad a chymorth i bobl sydd â phrofiad o fod mewn gofal.	<p>ar gyfer darparwyr sy'n ymwneud â chyfranogiad, cadw, lleihau bylchau cyrhaeddiad, a chymorth ar gyfer "grwpiau nad oes ganddynt gynrychiolaeth ddigonol". Diffinnir "grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol" yn y Ddeddf fel "grwpiau nad oes ganddynt gynrychiolaeth ddigonol mewn addysg drydyddol Gymreig o ganlyniad i ffactorau cymdeithasol, diwylliannol, economaidd neu sefydliadol".</p> <p>Mae'r disgrifiad hwn yn cynnwys, yn fwriadol, bobl sydd â phrofiad o fod mewn gofal, ac mae adroddiad y pwyllgor yn tanlinellu ymhellach yr angen i'r Comisiwn weithio gyda sefydliadau addysg uwch ac addysg bellach i annog cyfranogiad pobl â phrofiad o fod mewn gofal mewn addysg drydyddol ac i roi cyfle cyfartal iddynt yn yr addysg honno. Bydd y Ddeddf fel y'i pasiwyd yn ei gwneud yn ofynnol iddo wneud hynny.</p>	<p>pobl ifanc â phrofiad o ofal.</p>
--	--	---	--------------------------------------